

Ministerie van Economische Zaken

Met Europa kiezen voor kansen

Europese Structuurfondsen in Nederland 2000-2006

Met Europa kiezen voor kansen

■ Europese Structuurfondsen in Nederland 2000-2006

Inhoudsopgave

Leeswijzer	4
Een woord vooraf	5
1 Geld voor honderden projecten	7
1.1 Inleiding	8
1.2 Doelstellingen Europese Structuurfondsprogramma's 2000-2006	8
1.3 Financiële kerngegevens en bestuurlijke structuur	9
1.4 Structuurfondsen na 2006; de Lissabonagenda centraal	10
2 Van Flevoland tot de Noordzee	13
2.1 Inleiding	14
2.2 Programma Flevoland	14
2.3 Programma Noord-Nederland	14
2.4 Programma Oost-Nederland	14
2.5 Programma Zuid-Nederland	15
2.6 Programma Stedelijke gebieden Nederland, URBAN II en URBACT	16
2.7 Programma ESF en EQUAL	17
2.8 Programma INTERREG	18
2.9 Programma LEADER+	22
2.10 Programma FIOV	23
3 De praktijk	25
Projecten in Noord-Nederland	27
Ijkdijk	27
Behoud personeel door een leven lang leren	28
Projecten in Oost-Nederland	31
Hoofdsteunpunt Holterberg	31
Snorren in de kop	32
Projecten in Zuid-Nederland	35
Sports & Technology	35
Buurteconomie Heerlen I en II	36
Barettochten	37
Projecten in West-Nederland	39
Pulskor	39
Cultureel Educatief Centrum	40
Vroegtijdige Interventie in Gezinnen (VIG)	41
StartersPuntFlevoland	42
Landsdekkende projecten	45
Je verdiende loon	45
Grensoverschrijdende projecten	47
Sulfalnet	47
AutomotiveNet.eu	48
GIQS Risicobeheersing	49
Lifescape - Your Landscape	50
Time 2C	51
Bijlagen	52
Budget structuurfondsprogramma's 2000-2006	54
Meer informatie	55
Overzicht programma's en fondsen	56

Leeswijzer

Deze brochure gaat over de Europese structuurfondsprogramma's in de periode 2000-2006. In hoofdstuk 1 leest u wat het structuurbeleid in de periode 2000-2006 op hoofdlijnen inhoudt. In hoofdstuk 2 kunt u nader kennismaken met de programma's die Nederland in deze periode kent. Ter illustratie van deze programma's vindt u in hoofdstuk 3 een aantal aansprekende praktijkvoorbeelden van projecten. De meeste programma's uit deze brochure hebben een vervolg gekregen in de programmaperiode 2007-2013. Achterin deze brochure staat een lijst van bronnen die u kunt raadplegen wanneer u meer wilt weten over deze programma's en de projecten die daarin gerealiseerd worden.

Een woord vooraf

Veel economische en sociale projecten in Nederland worden medegefinancierd uit de structuurfondsen van de Europese Unie. Met veel plezier laat ik u een aantal aansprekende projecten uit de periode 2000-2006 zien. Dit overzicht is te kort om recht te doen aan alle inspirerende projecten die zijn uitgevoerd met behulp van de Europese Fondsen en het geld dat hiervoor vanuit het Rijk en de decentrale overheden beschikbaar is gesteld. Het toont wel aan dat mede dankzij deze fondsen in Nederland een grote variatie aan maatschappelijke en bedrijfsmatige innovaties tot stand is gekomen. Hiermee hebben zij bijgedragen aan een sterker en duurzamer Europa.

Deze resultaten waren niet mogelijk geweest zonder de intensieve en bovenal constructieve samenwerking van alle bij deze programma's betrokken bestuurslagen en maatschappelijke partners. Deze samenwerking heeft een vruchtbaar vervolg gekregen in de huidige programmaperiode 2007-2013. Voor een blik op de lopende initiatieven nodig ik u uit een kijkje te nemen op de website www.europaomdehoek.nl.

De projecten die in deze brochure aan bod komen geven op een inspirerende wijze inzicht in de positieve effecten van het EU-beleid. Ik wens u veel leesplezier.

Maria van der Hoeven
Minister van Economische Zaken

1

Geld voor honderden projecten

1.1 Inleiding

Belangrijke punten uit het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap zijn solidariteit onder de mensen van de EU, economische en sociale vooruitgang en een sterkere samenhang. De EU stelt structuurfondsen beschikbaar om een aantal programma's te financieren die de onderlinge solidariteit bevorderen en de verschillen in ontwikkelingsniveaus tussen regio's verkleinen. Deze structuurfondsprogramma's helpen de regionale concurrentiekracht te vergroten, bevorderen duurzame ontwikkeling en dragen bij aan het creëren van meer en betere banen. Bedrijven en instellingen kunnen binnen deze programma's subsidie voor een project aanvragen.

Voor Nederland was er in de periode 2000-2006 een bedrag van € 3,8 miljard aan Europese middelen beschikbaar. In de praktijk was dit bedrag nog een stuk hoger. Structuurfondsprogramma's werken namelijk met cofinanciering: het Rijk, provincies, gemeenten en private partijen betalen mee. In de periode 2000-2006 zijn vele honderden projecten in Nederland op deze manier gefinancierd. Met deze projecten is een impuls gegeven aan werkgelegenheid, duurzame ontwikkeling en sociale integratie.

1.2 Doelstellingen Europese structuurfondsprogramma's 2000-2006

In de periode 2000-2006 hebben de Europese structuurfondsprogramma's drie doelstellingen:

- Doelstelling 1: het bevorderen van de ontwikkeling en structurele aanpassing van regio's met een ontwikkelingsachterstand. Dit zijn de regio's waarvan het inkomen per inwoner minder dan 75% bedraagt van het gemiddelde inkomen in de EU.
- Doelstelling 2: het ondersteunen van zones die te kampen hebben met structurele problemen in verband met economische en sociale omschakeling.
- Doelstelling 3: het ondersteunen van de aanpassing en modernisering van het beleid op het gebied van onderwijs, opleiding en werkgelegenheid.

Met de structuurfondsen worden ook een aantal directe initiatieven gefinancierd om specifieke problemen die zich in alle lidstaten voordoen op te lossen; de zogenaamde communautaire initiatieven. Dit zijn:

- INTERREG III: programma gericht op grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerking.
- URBAN II: programma gericht op de economische en sociale revitalisering van steden en probleebuurtten ter bevordering van een duurzame stadsontwikkeling.
- LEADER+: programma gericht op de ontwikkeling van het platteland.
- EQUAL: programma gericht op transnationale samenwerking ter bestrijding van discriminatie en ongelijkheden op de arbeidsmarkt.

Ten slotte reserveert de Europese Commissie bij de start van deze programmaperiode een klein deel van het budget (0,5%) om vernieuwende experimentele initiatieven in regio's te ondersteunen. Deze Innovatieve acties komen gezien het kleinschalige karakter ervan in deze brochure niet aan bod.

Om de drie doelstellingen en de vier communautaire initiatieven te financieren, worden vier fondsen ingezet:

- Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), dat de duurzame regionale economische ontwikkeling, het concurrentievermogen en de werkgelegenheid ondersteunt. Het fonds wordt ingezet voor doelstelling 1- en 2-gebieden, INTERREG, URBAN en innovatieve acties.
- Het Europees Sociaal Fonds (ESF), dat de ontwikkeling van menselijke hulpbronnen en werkgelegenheid ondersteunt. Dit fonds wordt ingezet voor de doelstellingen 1 en 3 en EQUAL. Verder is in de ESF-subsidieregeling vastgelegd dat 20% van het totaal van de budgetten wordt gebruikt voor activiteiten ten gunste van deelnemers die wonen of werken in doelstelling 2-gebieden.
- De afdeling Oriëntatie van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL-O), die de herstructurering van landbouwgebieden ondersteunt en wordt ingezet voor doelstelling 1 en LEADER+.
- Het Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij (FIOV). Het FIOV wordt uitsluitend ingezet voor doelstelling 1 en is gericht op het financieel ondersteunen van de herstructurering van de visserijsector.

Onderstaand schema (tabel 1) geeft de relatie weer tussen doelstellingen en fondsen.

Programma	Fonds			
	EFRO	ESF	EOGFL-O	FIOV
Doelstelling 1	●	●	●	●
Doelstelling 2	●	●		
Doelstelling 3		●		
INTERREG III	●			
URBAN II	●			
LEADER+			●	
EQUAL		●		

Tabel 1: Relatie doelstellingen en fondsen in 2000-2006

Op basis van de economische en sociale situatie in een bepaalde regio is een bepaalde doelstelling van toepassing en kunnen fondsen in Nederlandse programma's worden ingezet. De communautaire initiatieven hebben ofwel een specifiek werkingsgebied (zoals URBAN II dat op steden is gericht) of zijn gericht op een bepaalde problematiek (zoals EQUAL dat in de hele Europese Unie ongelijkheden op de arbeidsmarkt tegengaat). In hoofdstuk 2 kunt u nader kennismaken met de structuurfondsprogramma's die in de periode 2000-2006 in Nederland zijn uitgevoerd.

1.3. Structuurfondsen 2000-2006: financiële kerngegevens en bestuurlijke structuur

1.3.1. Financiële kerngegevens

Het regionaal beleid en de Europese structuurfondsprogramma's zijn beeldbepalend voor de Europese begroting. Na het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid is het Structuurbeleid de grootste begrotingspost van de Unie. Circa 33% van de gehele EU-begroting is bestemd voor de structuur- en cohesiefondsen¹. De verdeling naar de fondsen van het structuurbeleid in de periode 2000-2006 staat in onderstaande tabel:

Doelstelling	Programma	Bedrag (miljard euro)	Fonds
1	Bevordering van de economische ontwikkeling en structurele aanpassing van regio's met een ontwikkelingsachterstand	165,1	EFRO ESF EOGFL FIOV
2	Bevorderen van de economische en sociale omschakeling van regio's die kampen met structurele problemen.	24,5	ESF
3	Aanpassing en modernisering van beleid op het gebied van onderwijs, opleiding en werkgelegenheid	26,7	ESF
Communautair initiatief			
INTERREG III	Bevordering van grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerking	5,9	EFRO
URBAN II	Economische en sociale revitalisering van steden en probleembuurten ter bevordering van een duurzame stadsontwikkeling	0,7	EFRO
LEADER+	Ontwikkeling van een duurzaam en multifunctioneel platteland	2,2	EOGFL
EQUAL	Programma gericht op transnationale samenwerking ter bestrijding van discriminatie en ongelijkheden op de arbeidsmarkt	3,4	ESF
Cohesiefonds	Fonds ter ondersteuning van de minst ontwikkelde lidstaten	28,2	

Tabel 2: Totale EU-budget voor de structuur- en cohesiefondsen in de periode 2000-2006.

¹ Het Cohesiefonds is een structureel instrument dat de lidstaten helpt om hun economische en sociale verschillen te verkleinen en hun economieën te stabiliseren. Het Cohesiefonds financiert grote projecten op het gebied van de milieu- en vervoersinfrastructuur. In aanmerking komen de minst welvarende lidstaten van de Unie met een bruto nationaal product per hoofd van de bevolking van minder dan 90 % van het EU-gemiddelde. Nederland komt hiervoor niet in aanmerking.

1.4. Structuurfondsen na 2006; de Lissabonagenda centraal

De belangrijkste inzet van het Europese structuurbeleid is het terugdringen van sociale en economische onevenwichtigheden tussen de regio's binnen Europa. De structuurfondsen nemen in het streven hiernaar een centrale rol in en voorzien de programma's van het benodigde geld. De programma's zelf leggen accenten voor een bepaalde periode.

De periode 2000-2006 is te typeren als een belangrijke schakelperiode. De Nederlandse programma's nemen steeds meer afscheid van de meer klassieke invulling van het structuurfondsbeleid gericht op het wegwerken van achterstanden. De doelstellingen van de Lissabonagenda treden steviger op de voorgrond. Er is een omslag van basis infrastructuurprojecten (fysiek en sociaal) naar vernieuwing en innovatie. Het besef groeit dat structuurfondsen ruimte bieden voor inventiviteit en creativiteit.

Lissabonagenda

De Europese Unie wil de meest welvarende en competitieve regio ter wereld worden. Hiervoor is de Lissabonagenda opgesteld. De structuurfondsprogramma's moeten hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Hiertoe zijn voor de programmaperiode 2007-2013 drie prioriteiten gekozen:

- 1 Attractieve regio's en steden
- 2 Innovatie, ondernemerschap en kenniseconomie
- 3 Meer en betere banen

Ruim driekwart van de middelen die voor deze programmaperiode beschikbaar zijn, is dan ook gericht op maatregelen die de Lissabonagenda helpen verwezenlijken.

In bijlage 2 is een lijst opgenomen van bronnen die u kunt raadplegen als u meer wilt weten over de Europese programma's in de periode 2007-2013.

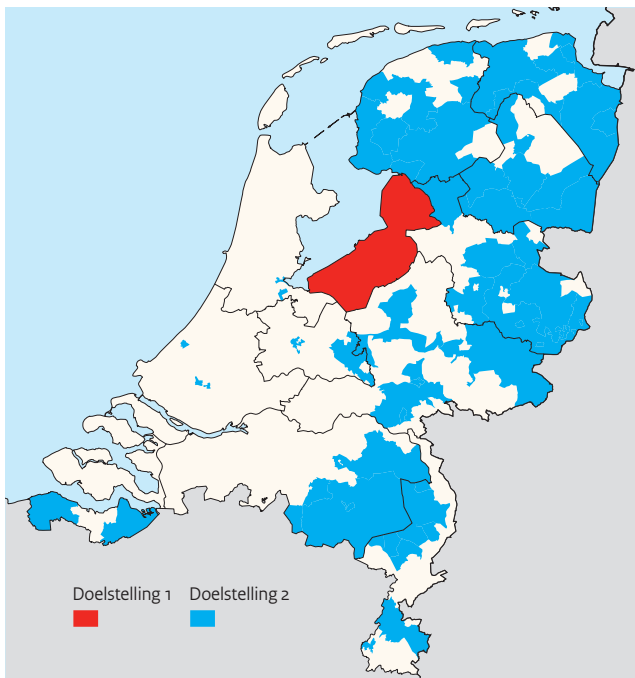

2

Van Flevoland tot de Noordzee

2.1 Inleiding

In de periode 2000-2006 zijn in Nederland verschillende Europese structuurfondsprogramma's uitgevoerd. Het werkingsgebied voor ieder van deze programma's is geografisch bepaald. Zo maakt Flevoland als zogenoemde overgangsregio nog aanspraak op middelen uit doelstelling 1. In de jaren negentig kwam Flevoland namelijk in aanmerking voor ondersteuning vanuit deze doelstelling, omdat de bevolking veel harder groeide dan de werkgelegenheid. Voor doelstelling 2 stelt Nederland programma's op voor Noord-, Oost- en Zuid-Nederland en voor verschillende steden. Er zijn ook programma's die van toepassing zijn op heel Nederland. Op basis van Doelstelling 3 werd in Nederland één nationaal programma uitgevoerd, gericht op scholing en werkgelegenheid. Ook werden programma's gemaakt voor grensoverschrijdende samenwerking. Bedrijven en instellingen kunnen subsidie aanvragen voor projecten bij deze programma's. In dit hoofdstuk kunt u kennismaken met deze programma's. In hoofdstuk 3 vindt u een aantal aansprekende voorbeelden van projecten die binnen deze programma's zijn gerealiseerd.

Figuur 1: doelstelling 1 en 2 -gebieden in Nederland in 2000-2006

2.2 Programma Flevoland

De Flevolandse economie wordt steeds volwassen en gaat steeds meer lijken op een doorsnee Nederlandse regionale economie. Toch bepaalt de jonge geschiedenis van Flevoland en haar groei-doelstelling nog steeds grotendeels de sociaal-economische situatie van het gebied. De sterke groei van de bevolking (meer dan tienduizend nieuwe inwoners per jaar) kon zeker in het verleden niet voldoende worden bijgehouden door de bijbehorende werkgelegenheid en voorzieningen.

Het structuurfondsprogramma 2000-2006 richt zich op het versterken van de economische structuur van het gebied. Accenten liggen op kansrijke en toekomstgerichte bedrijfsvesteringen en -activiteiten, een goed functionerende arbeidsmarkt en scholing. Ook de leefomgeving en het milieu van Flevoland krijgen aandacht. Het structuurfondsprogramma richt zich op het stedelijk gebied, de ontwikkeling van het landelijk gebied en de visserijsector, het MKB (innovaties) en sociale cohesie (arbeidsmarkt en scholing).

Een breed scala aan projecten is uitgevoerd, gericht op de ontwikkeling van bedrijventerreinen, herstructurering van de openbare ruimte, technologieprojecten, scholingstrajecten, toeristisch recreatieve voorzieningen, verbetering van de ecologische structuren en versterking van de biologische landbouw. Het structuurfondsprogramma heeft goed gewerkt; de doelstellingen zijn ruimschoots overtroffen. Naast 12.000 extra banen en 5500 nieuwe bedrijven hebben 15.500 mensen deelgenomen aan scholingsprojecten, het werkloosheidscijfer is gedaald, het omzetvolume van bedrijven is gestegen, het aantal mensen dat in Flevoland woont, maar in een andere regio werkt is gedaald en er is een investeringsimpuls van € 671 miljoen ontstaan.

2.3 Programma Noord-Nederland

Om de bestaande sociaal-economische achterstand van Noord-Nederland (Groningen, Friesland, Drenthe) op de rest van Nederland in te lopen stellen de Nederlandse overheid en de Europese Unie al vele jaren geld beschikbaar voor de economische structuurversterking. Hiervoor heeft het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) in overleg met het Ministerie van Economische Zaken en andere ministeries een breed ruimtelijk-economisch ontwikkelingsprogramma opgezet onder de naam 'Kompass voor het Noorden'. Het structuurfondsprogramma voor Noord-Nederland is een onderdeel van het 'Kompass voor het Noorden'. De structuurfondsmiddelen worden in combinatie met de cofinanciering van het Ministerie van Economische Zaken vooral ingezet op maatregelen die zich richten op de zwakke punten van de noordelijke economie: de beperkte (infra)structuur en de eenzijdige economische structuur. Verder wordt via het 'Kompass voor het Noorden' en de structuurfondsmiddelen de ruimtedruk op het landelijk gebied verminderd. Hierdoor kunnen de kwaliteiten van dit gebied duurzaam worden benut. Niet alleen als woonmilieu maar ook voor landbouw en toerisme.

2.4 Programma Oost-Nederland

Het programma Oost-Nederland omvat twee plattelandsgebieden, respectievelijk de gebieden Zuid-Twente/Salland (Overijssel) en Achterhoek/Gelderse Vallei (Gelderland/Utrecht). Daarnaast zijn er drie overgangsprogramma's, ter afbouw van voorgaande programmaperioden, voor de gebieden Twente, Arnhem-Nijmegen en Noordwest Overijssel/Vechtstreek. Op basis van een analyse van de sociaaleconomische situatie in Oost-Nederland is een sterkte-zwakteanalyse opgesteld. Deze is vertaald naar een programmastrategie en prioriteiten.

De prioriteiten zijn ruimtelijke ontwikkeling, economische stimulering en sociale cohesie. Binnen deze prioriteiten komt een breed scala aan onderwerpen voor ondersteuning in aanmerking, zoals de herschikking van economische functies in het buitengebied, natuur-, water- en milieuontwikkeling, de ontwikkeling en revitalisering van bedrijfslocaties en de toeristische infrastructuur. Daarnaast richt het programma zich op de professionalisering van het human resourcebeleid en het versterken van de culturele identiteit.

EU-steun staat nooit op zichzelf.

Een nieuw en duurzaam evenwicht tussen economische functies en de functies natuur, landschap, water en milieu. Door dat te bewerkstelligen wil Gelderland het platteland gereedmaken voor de toekomst. Volgens PvdA-gedeputeerde Harry Keereweer speelde het programma Oost-Nederland hierbij een belangrijke rol in de periode 2000-2006.

De belangrijkste les die de provincie tijdens deze periode heeft geleerd, vat Keereweer bondig samen: "Je moet projecten die met EU-geld worden medegefinancierd altijd integreren in je eigen beleid, dat van gemeentes en dat van het Rijk. EU-steun staat nooit op zichzelf."

2.5 Programma Zuid-Nederland

Het programma Zuid-Nederland bestaat uit vijf regionale deelprogramma's, verdeeld over de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. Het programma bestrijkt twee plattelandsgebieden waarvan één in Noord-Brabant en één in Limburg en vier overgangsgebieden die al eerder steun ontvingen uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. De aangewezen gebieden kennen sterke punten op het gebied van technologie, innovatie en design en ontwikkelpunten zoals de noodzaak van herstructurering van plattelandsgebieden.

Om de knelpunten aan te pakken en nieuwe kansen te creëren wordt een strategie ontwikkeld op drie sporen: ruimtelijke ontwikkeling, economische stimulering en sociale cohesie. Dit alles in combinatie met behoud en versterking van natuurlijke, landschappelijke en milieuwaarden. Er is geld beschikbaar voor projecten op het gebied van onder meer duurzame bedrijventerreinen, toerisme, natuur en milieu, kennisinfrastructuur, midden- en kleinbedrijf, leefbaarheid op het platteland en de realisatie van arbeidsplaatsen. Deze strategie leidt tot meer dan vijfhonderd succesvolle projecten.

2.6 Programma Stedelijke Gebieden Nederland, URBAN II en URBACT

Europa beschouwt de steden als motor voor de Europese economie en investeert daarom in krachtige steden. Een aantal programma's richt zich specifiek op stedelijke gebieden. Het gaat om het doelstelling 2-programma Stedelijke Gebieden Nederland, het communautair initiatief URBAN II en het kennisuitwisselingsprogramma URBACT I.

2.6.1 Programma Stedelijke Gebieden Nederland

Het doelstelling 2-programma Stedelijke Gebieden Nederland richt zich op de economische, fysieke en sociale problematiek in de stedelijke achterstandsgebieden. Daarom ontvangen negen steden in Nederland in deze programmaperiode geld uit Europa voor de uitvoering van projecten daar waar de sociaaleconomische problemen het grootst zijn. Het gaat om Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven, Maastricht, Arnhem, Nijmegen en Enschede.

In vergelijking met het gemiddelde van Nederland en de Europese Unie kennen achterstandswijken in deze steden een hogere werkloosheid, een lager besteedbaar inkomen en een relatief lagere groei aan arbeidsplaatsen.

Speerpunten binnen het stedenprogramma zijn de verbetering van de aantrekkingskracht en het vestigingsklimaat voor bedrijven en de bevordering en versterking van de bedrijvigheid. Verder is het programma gericht op de stimulering van de sociaaleconomische betrokkenheid en op veiligheidsbevorderende en milieuvriendelijke maatregelen.

Het Europese programma sluit aan bij de stedelijke plannen zoals die in het kader van het grotestedenbeleid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn overeengekomen.

2.6.2 URBAN II

Het programma URBAN II bestrijdt ernstige maatschappelijke problemen in stedelijke gebieden. In Nederland participeren Amsterdam, Rotterdam en Heerlen. De gefinancierde projecten zijn gericht op vernieuwing en innovatie en dragen bij aan de fysieke, sociale en/of economische verbetering in deze steden.

De doelstellingen van URBAN II zijn:

- de ontwikkeling en uitvoering van innovatieve strategieën voor de economische en sociale vernieuwing van kleine en middelgrote steden of van in een crisis verkerende buurten in grotere steden;
- de verbetering en verspreiding van kennis en ervaring in verband met duurzame stadsvernieuwing en -ontwikkeling in de betrokken regio's.

Het programma heeft als een vliegwiel gefunctioneerd.

URBAN II is een sociaal-economisch stimuleringsprogramma, waarbij primair naar de bedrijvigheid en werkgelegenheid wordt gekeken. Portefeuillehouder Ger Timmer van stadsdeel Bos en Lommer is positief over de economische stimulans die van het URBAN II-programma in Amsterdam is uitgegaan en de kansen die het programma heeft geboden voor bewoners.

"Het voorzieningenniveau in de vier stadsdelen is aanzienlijk verbeterd en de buurten staan er beter voor. Het programma heeft als een vliegwiel gefunctioneerd," stelt Timmer. "Begonnen met de 9 miljoen van Europa, hebben we het totale programma-volume op kunnen schroeven naar 41 miljoen euro. Daadkracht, tempo en een goede samenwerking hebben hun vruchten afgeworpen."

2.6.3 URBACT

Het URBACT programma is een initiatief van de Europese Commissie dat voortkomt uit en flankerend is aan het communautair initiatief URBAN II. Het ondersteunt thematische stedelijke netwerken. Het doel is uitwisseling van ervaringen tussen steden (en hun partners) die deelnemen of deelnamen aan een van de URBAN pilotprojecten of URBAN programma's. URBACT maakt deel uit van het programma INTERREG, zie 2.8.

2.7 Programma ESF en EQUAL

Het Europees Sociaal Fonds is één van de structuurfondsen van de Europese Unie. Het is een belangrijk financieringsmiddel voor het scheppen van nieuwe en betere banen en het ontwikkelen van vaardigheden van de beroepsbevolking. Projecten die zich richten op de activering van werkzoekenden en arbeidsgehandicapten, inzetbaarheid van de beroepsbevolking en een 'leven lang leren' in het beroepsonderwijs komen in aanmerking voor subsidie van het Europees Sociaal Fonds (ESF).

Het Europees Sociaal Fonds programma (ESF) en het communautaire programma EQUAL richten zich beiden op de arbeidsmarkt. Het ESF legt de nadruk op het voorkomen en het bestrijden van werkloosheid, EQUAL richt zich vooral het bestrijden van ongelijkheid en discriminatie op de arbeidsmarkt.

2.7.1 Programma ESF

Het doel van het programma ESF is het ondersteunen van re-integratietrajecten voor werklozen en de scholing van werkenden.

De taak van het ESF is steun verlenen aan initiatieven die:

- werkloosheid voorkomen en bestrijden;
- menselijke hulpbronnen ontwikkelen;
- de sociale integratie op de arbeidsmarkt stimuleren.

Het ESF-programma is onderverdeeld in 3 prioriteiten:

- activering voor werkzoekenden en arbeidsgehandicapten
- inzetbaarheid van de beroepsbevolking
- Lang Leven Leren in het beroepsonderwijs

Dit alles ter bevordering van een hoog peil van werkgelegenheid, gelijke kansen voor vrouwen en mannen, duurzame ontwikkeling en economische en sociale samenhang. Het ESF draagt vooral bij aan de acties die voortvloeien uit de Europese werkgelegenheidsstrategie en de richtsnoeren voor de werkgelegenheid.

ESF-subsidie kon worden aangevraagd door gemeenten, Opleidings- en ontwikkelingsfondsen (O&O fondsen), het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW), het Ministerie van Justitie, het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en Centrale Organisatie Werk en Inkomen (CWI).

2.7.2 EQUAL

Iedereen heeft recht op een baan. Mannen en vrouwen, jong en oud, van ver of dichtbij. Dat is het ideaal van Europa. Met het programma EQUAL financiert Europa vernieuwende projecten om de ongelijkheid op de arbeidsmarkt te bestrijden.

EQUAL is een transnationaal programma van de Europese Unie dat is gericht op het creëren van gelijke kansen en het bestrijden van discriminatie op de arbeidsmarkt. De gefinancierde projecten

hebben een innovatief karakter en zijn gericht op het ontwikkelen van nieuwe methoden.

Met EQUAL-subsidie gefinancierde projecten richten zich op de bestrijding van discriminatie op grond van bijvoorbeeld geslacht, ras, etnische afkomst, godsdienst, levensovertuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid. Ook is er aandacht voor de integratie van asielzoekers op de arbeidsmarkt.

EQUAL-subsidie kon worden aangevraagd door zogenoemde ontwikkelingspartnerschappen. Verschillende organisaties in een bepaalde regio, dan wel uit een bepaalde sector moesten samenwerken om een gezamenlijk, door hen zelf ontwikkeld, projectplan uit te voeren. De koppeling van kennis en ervaring leverde een aanzienlijke meerwaarde op.

Met hulp van ESF-subsidie het evenwicht in de markt herstellen.

Het werkloosheidspercentage is in Drenthe hoger dan het landelijk gemiddelde. Volgens Gezienes Evenhuis, wethouder in de gemeente Emmen, wordt dit vooral veroorzaakt door een mismatch tussen vraag en aanbod. "Met hulp van de ESF-subsidies proberen we het evenwicht in de markt te herstellen. Dit doen we door het scholingsaanbod adequater op de vraag vanuit het bedrijfsleven te laten aansluiten. We hebben bijvoorbeeld geïnvesteerd in weerbaarheid van moeilijk te plaatsen arbeidskrachten, in scholing en in vakopleidingen."

De huidige economische terugval veroorzaakt helaas wel weer een stijging van het aantal werklozen. "Maar als we ervoor zorgen dat zij adequaat geschoold blijven, kunnen zij als de economie weer aantrekt makkelijk inspringen," aldus Evenhuis. Want we hebben straks veel goede vaklui nodig, om de uitstromende babyboomers te vervangen."

2.8 Grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerking (INTERREG III)

INTERREG is in het begin van de jaren negentig door de Europese Unie in het leven geroepen om de grensoverschrijdende samenwerking te versterken. Centrale doelstelling van INTERREG is om de ontwikkelingsverschillen tussen de Europese regio's te verminderen en de economische samenhang te versterken. INTERREG verleent subsidies aan creatieve en vernieuwende projecten op het gebied van duurzame ruimtelijke en regionale ontwikkeling. Het programma wordt gefinancierd uit het Europees Fonds voor Regionale ontwikkeling (EFRO).

INTERREG is gericht op drie verschillende vormen van samenwerking:

- grensoverschrijdende samenwerking (INTERREG IIIA)
- transnationale samenwerking (INTERREG IIIB)
- het Europa brede interregionale programma (INTERREG IIIC)
- Nederland doet mee aan INTERREG A, INTERREG B Noordwest Europa en Noordzeeregio en INTERREG C.

Daarnaast zijn er nog drie kleinere programma's:

- Urbact, voor stedelijke samenwerking
- Espon, voor ruimtelijk onderzoek
- Interact, een soort koepelprogramma voor heel INTERREG.

2.8.1 Grensoverschrijdende samenwerking (INTERREG IIIA)

INTERREG IIIA programma's zijn gericht op grensoverschrijdende samenwerking langs de landsgrenzen, waarbij ten minste één partner van een andere lidstaat in het gebied deelneemt. De grensoverschrijdende samenwerking kan gericht zijn op uiteenlopende thema's: stimulering van de economie, versterking van het milieu, maar ook projecten op het gebied van arbeidsmarkt en scholing. In de periode 2000-2006 is ons land betrokken bij vier grensoverschrijdende programma's: twee langs de grens met Duitsland, één langs de Duits-Belgisch-Nederlandse grens, en één langs de Belgisch-Nederlandse grens. Dit zijn respectievelijk de programma's Eems Dollard Regio, het programma voor de EUREGIO, Euregio Rijn-Waal en de Euregio Rijn-Maas-Noord, het programma Euregio Maas-Rijn en het programma Vlaanderen-Nederland. Zie figuur 2.

Programma Eems Dollard Regio (EDR)

Tot eind 2006 werden 66 Nederlands-Duitse projecten ondersteund uit het programma Eems Dollard Regio. In totaal was hier een bedrag van ongeveer € 100 miljoen euro mee gemoeid. De projecten waren gericht op de versterking van de economische- en arbeidsmarktstructuur in het grensgebied van de regio Eems Dollard.

Het programma EUREGIO, Euregio Rijn-Waal en Euregio Rijn-Maas-Noord

In de programmaperiode 2000-2006 zijn 230 projecten goedgekeurd, met een totaal budget van ruim € 200 miljoen euro. De nadruk lag op grensoverschrijdende economische en maatschappelijke projecten. Door de nieuw ontstane netwerken aan beide zijden van de grens ontstonden synergetische effecten

en nieuwe mogelijkheden. Door samenwerking tussen Duitse en Nederlandse kennisinstellingen en het regionale MKB konden talrijke (product) innovaties gerealiseerd worden.

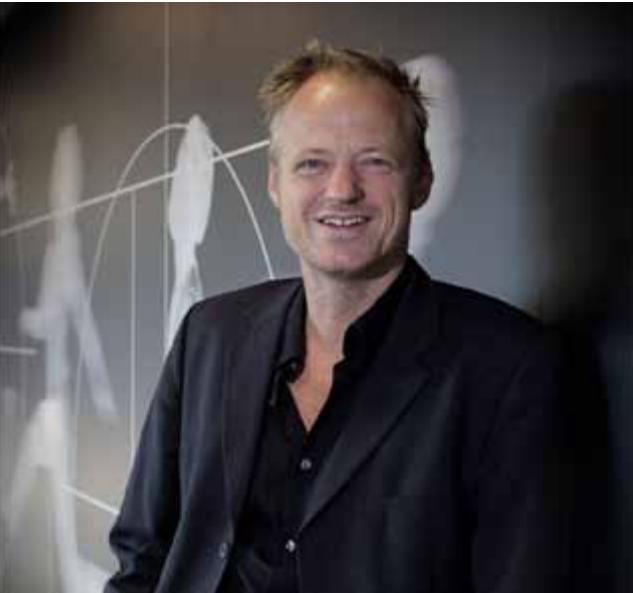
Figuur 2: de vier grensoverschrijdende programma's (INTERREG III A)

Programma Euregio Maas-Rijn

De Euregio Maas-Rijn is één van de oudste grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden in Europa. De samenwerking tussen de regio's in dit gebied bestaat al sinds 1976. In de jaren negentig kwam die samenwerking in een stroomversnelling door de Europese integratie. Het programma Euregio Maas-Rijn ging in 1991 van start. Sindsdien zijn er enkele honderden projecten gerealiseerd door partners uit België, Duitsland en Nederland in het gebied rondom Aken, Luik, Maastricht, Hasselt en Eupen. Rode draad in deze 'Europese proeftuin' is de economische integratie en het benutten van economische potenties. Voor de periode 2000-2006 was € 53 miljoen EFRO beschikbaar. Het totale budget was ruim € 107 miljoen. Hiermee zijn projecten gefinancierd op het gebied van de arbeidsmarkt, en de ontwikkeling van industrie, handel en dienstverlening. Ook werd gewerkt aan projecten gericht op verbetering van de grensoverschrijdende samenwerking tussen kennisinstellingen, gezondheidszorginstellingen en politiecorpsen, en verbetering van het grensoverschrijdend streekvervoer.

Programma Vlaanderen-Nederland

Onder het programma Vlaanderen - Nederland werden in de periode 2000 - 2006 ongeveer 140 projecten gerealiseerd binnen de twee Euregio's: Benelux Middengebied (BMG) en Euregio Scheldemond (ESM). Er werd gewerkt aan projecten rond de thema's infrastructuur, economie, leefmilieu, werk & opleiding en maatschappij. In totaal is daarbij € 84 miljoen EFRO besteed.

Het is nergens voor nodig om alle verschillen te overbruggen.

Zeker bij hoogwater is er een gevoel van verbondenheid merkbaar tussen de inwoners van de Nederlands-Duitse grensregio. "Het is nergens voor nodig om alle verschillen te overbruggen," meent PvdA-gedeputeerde in Gelderland Co Verdaas. "Maar de onderlinge herkenning is er. En die vormt een goede basis voor grensoverschrijdende samenwerking."

Sinds meer dan vijftig jaar wordt er binnen de Nederlands-Duitse grensregio op tal van gebieden samengewerkt. Het zwaartepunt van die samenwerking ziet Verdaas steeds meer verschuiven richting de sociaal-economische kant.

Verdaas pleit ervoor om bij elke opgave die zich daarvoor leent, te kijken of er meerwaarde valt te halen uit grensoverschrijdende samenwerking. "Gaat het over zaken als waterbeheer en ecologische verbindingzones, dan is dat evident. Maar de meerwaarde is ook te boeken op de arbeids- en woningmarkt en in het toerisme."

Absolute toppers qua omvang en impact zijn de projecten 'Kwaliteitsontwikkeling Logistiek Centrum Hazeldonk - Meer' en 'Actieprocesindustrie' binnen BMG en 'WESP', dat zich richt op de optimalisatie van vaarroutes op de Schelde, binnen de Euregio Scheldemond.

Grensoverschrijdend denken is een vanzelfsprekendheid voor ons.

Zuid-Limburg, dat deel uitmaakt van de Euregio Maas-Rijn, grenst voor nog geen 10 kilometer aan de rest van Nederland en voor circa 250 kilometer aan België en Duitsland. Belangrijkste steden in het gebied Euregio Maas-Rijn zijn Maastricht, maar ook Luik, Hasselt en Aken. "We zijn een enclave in het buitenland," zo voelt CDA-gedeputeerde Jos Hessels het. "Daardoor worden vrijwel alle inwoners dagelijks geconfronteerd met grensoverschrijdende activiteiten."

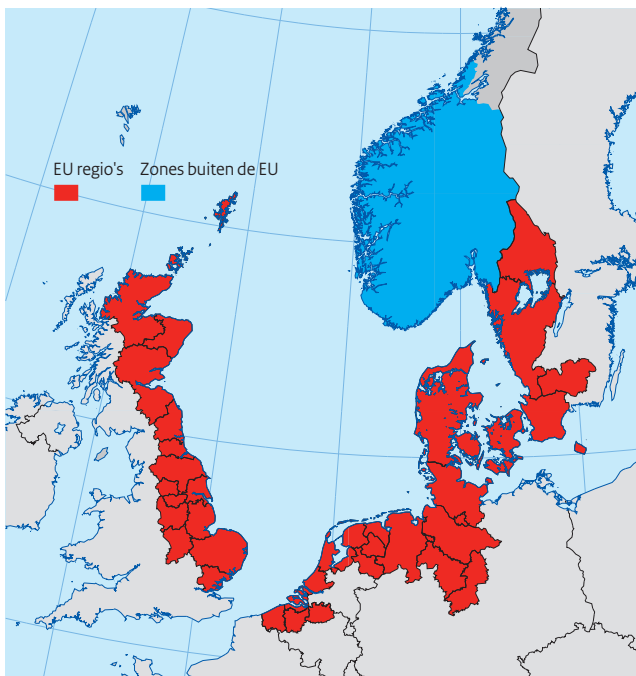
Via een intensieve samenwerking binnen de Euregio Maas-Rijn worden zaken opgepakt. Grensoverschrijdend denken is hiermee ook geen keuze, maar een vanzelfsprekendheid voor ons. Een groot aantal kleine projecten initiëren met als enige criterium grensoverschrijdende samenwerking is voor ons geen doel. We gaan een flinke stap verder. Projecten moeten iets toevoegen aan de regio en aan de economie van de regio. Hiermee hebben we de discussie naar een heel ander niveau getild."

2.8.2 Transnationale samenwerking (INTERREG III B)

INTERREG III B-programma's zijn gericht op transnationale samenwerking binnen grotere regio's. Hierbij werken projectpartners uit ten minste twee landen van het programmagebied samen, waarbij iedere partner zowel financieel als inhoudelijk bijdraagt aan het project. Het gaat om onderwerpen die nationale grenzen overstijgen en waar samenwerking nodig is om projecten goed uit te voeren. Voorbeelden zijn het aansluiten van steden op HSL-lijnen en het aanpakken van overstromingsgevaar. De programma's waar Nederland aan deelneemt zijn het Noordzee en het Noordwest Europa programma.

Het Noordzee programma

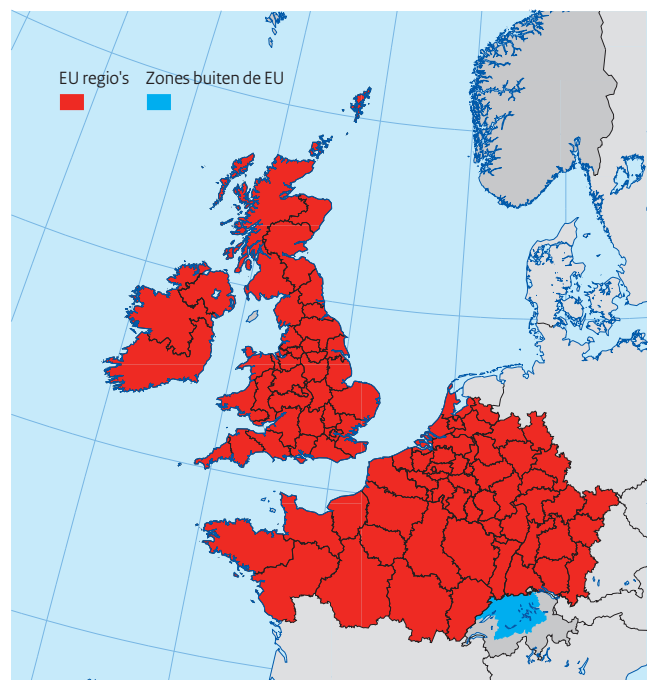
De gebieden rond de Noordzee kennen een grote verscheidenheid. Er zijn dunbevolkte perifeer gelegen gebieden en dichtbevolkte concentraties van economische activiteit. De Noordzee vormt een belangrijke schakel die deze gebieden verbindt. Binnen het Noordzeegebied vallen voor Nederland de provincies Noord- en Zuid-Holland, Zeeland, Flevoland, Overijssel, Drenthe, Friesland en Groningen. Andere regio's binnen het Noordzee programma liggen in Denemarken, Duitsland, Noorwegen, het Verenigd Koninkrijk, België en Zweden. Zie figuur 3.

Figuur 3: Noordzee programma

Het Noordwest Europa programma

Het Noordwest Europa gebied omvat het meest dynamische en welvarende deel van Europa. Toch hebben regio's en steden in dit gebied veel gemeenschappelijke sociale en economische problemen die hun concurrentiepositie dreigen te ondermijnen. Voor Nederland vallen alle provincies, behalve Drenthe, Friesland en Groningen, binnen het Noordwest Europa gebied. Andere regio's binnen het Noordwest Europa gebied liggen in België, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Zwitserland, Ierland, Luxemburg en Frankrijk.

Figuur 4: het Noordwest Europa programma

2.9 Programma LEADER+

Figuur 6: Programma LEADER+

Het LEADER+ programma is een Europees programma dat zich richt op plattelandontwikkeling. Het doel van het programma is om een duurzaam en multifunctioneel platteland te ontwikkelen. Sociale en economische ontwikkeling van het gebied moet samengaan met behoud en versterking van natuurlijke, landschappelijke en milieuwwaarden. Nederland telt 28 gebieden waar het LEADER+ programma wordt toegepast. Zie figuur 6.

De nadruk van het programma ligt op het opzetten van kleinschalige projecten die gericht zijn op het ontwikkelen van innovatieve producten, diensten en vormen van samenwerking. Naast het versterken van de concurrentiepositie van het (agrarisch) bedrijfsleven, stimulering van duurzame economische activiteiten en bevordering van de werkgelegenheid, richt het programma zich op de verbetering van de leefbaarheid op het platteland. Denk hierbij aan het behouden en aanleggen van nieuwe voorzieningen en aan projecten die bijdragen aan de vergroting van de sociale cohesie.

Kenmerkend voor het programma is de bottom-up aanpak. Bewoners en organisaties uit de eigen streek ontwikkelen de projecten en voeren ze uit. Initiatiefnemers kunnen private partijen, plaatselijke verenigingen, provincies en gemeenten zijn. Zij kunnen hun plannen indienen bij de zogenaamde Plaatselijke Groep die bepaalt of de projecten passen binnen de doelstellingen van het LEADER+ programma.

Het samenwerkingsaspect is een fundamenteel element van LEADER+. Die samenwerking kan tot stand komen tussen de plaatselijke groepen binnen de lidstaat en met plaatselijke groepen van andere lidstaten.

Stimulans voor lokaal ondernemerschap.

De meeste plattelandsregio's in Groningen, Friesland en Drenthe hadden vóór 2000 een economische achterstand ten opzichte van gelijksoortige regio's in de rest van Nederland en in andere Europese landen. De provincies hadden te kampen met verlies aan werkgelegenheid, vergrijzing, het verdwijnen van voorzieningen, achteruitgang van de leefbaarheid in dorpen, etcetera. "Door vooral veel te investeren in regio's waar de bevolkingsaantallen door vergrijzing teruglopen, kunnen we de leefbaarheid op peil houden. LEADER+ speelt op het platteland in de drie Noordelijke provincies een belangrijke rol in het stimuleren en faciliteren van lokaal ondernemerschap en leefbaarheid," zegt CDA-gedeputeerde in Friesland, Sjoerd Galema. "Het programma vereist inzet en betrokkenheid van de lokale bevolking. Dat is een gouden voorwaarde."

2.10 FIOV

FIOV staat voor Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij. Dit programma ondersteunt de herstructurering van de visserij en de visteelt. Het FIOV wil een bijdrage leveren aan de verwezenlijking van de doelstellingen van het gemeenschappelijk visserijbeleid.

FIOV is bedoeld om:

- bij te dragen aan het bereiken van een evenwicht tussen de visbestanden en de exploitatie ervan;
- het concurrentievermogen van de exploitatiestructuren en de ontwikkeling van economisch levensvatbare bedrijven in de sector te versterken;
- de bevoorrading en de exploitatie van de visserij- en aquacultuurproducten te verbeteren;
- bij te dragen aan het revitaliseren van gebieden die van de visserij en de aquacultuur afhankelijk zijn.

3

De praktijk

Structuurfondsen, doelstellingen, communautaire initiatieven, structuurfondsprogramma's, het blijft misschien allemaal wat abstract. Daarom vindt u in dit hoofdstuk een aantal aansprekende voorbeelden van projecten uit de praktijk. Stuk voor stuk projecten die mogelijk waren dankzij de EU-bijdrage uit de structuurfondsen.

Er is veel belangstelling van wetenschappers uit het buitenland.

Projecten in Noord-Nederland

Geplande en gewenste dijkdoorbraak

De hele wereld kijkt naar ons

De afgelopen honderd jaar is het aantal inwoners én de economische waarde die door dijken beschermd wordt behoorlijk toegenomen. De gevolgen van de klimaatverandering zijn al voelbaar en daarom is het ontwikkelen van monitoringsystemen voor dijkbeheer een zeer actueel vraagstuk.

De IJkdijk is een volledig nieuw initiatief. Een breed consortium van overheden, kennisinstellingen en bedrijven hebben het initiatief tot IJkdijk genomen, een grootschalige proef rond een dijkdoorbraak. De Stichting Integrated Development Lab (IDL), aanjager van sensortoepassingen, speelde bij het tot stand komen van IJkdijk een belangrijke rol. IDL is als project gesubsidieerd vanuit het 'Kompas voor het Noorden'. Vanuit dit project is de eerste fase van de IJkdijk gesubsidieerd. In deze eerste fase is de testfaciliteit gerealiseerd (de eerste proefdijk) en zijn de eerste experimenten uitgevoerd. Het initiatief IJkdijk sluit aan bij de ontwikkelingen in Noord-Nederland op het gebied van sensortechnologie en waterbeheersing. Andere door EFRO gefinancierde projecten op dat gebied zijn Lofar en Wetsus.

Macrostabiteitsexperiment

Het macrostabiteitsexperiment is één van de projecten die onder de vlag van Stichting IJkdijk wordt uitgevoerd. Dit experiment wordt gefinancierd uit het huidige EFRO-programma.

In de stichting nemen vijf partners deel: Deltares, TNO, de STOWA, de NOM en IDL. De Noordelijke Ontwikkelings Maatschappij (NOM) wordt in het directieteam vertegenwoordigd door Errit Bekkering.

"Het experiment bestaat eruit dat we op ware grootte een dijk hebben gebouwd, die we onder gecontroleerde omstandigheden hebben laten doorbreken," licht hij toe. "De dijk is uitgerust met allerlei soorten sensoren, zoals warmtecamera's, verschillende bewegingssensoren en onderwatermicrofoons.

We gebruiken bestaande technieken, maar deze zijn nog nooit toegepast in dijken." Behalve het gebruik van deze sensoren en de gebruikte 1-op-1 schaal, is ook het kijken aan de binnenkant van de dijk een noviteit. "Het macrostabiteitsexperiment is internationaal gezien een uniek project."

Meer bedreigingen

De opzet van het experiment is geslaagd. Dankzij de sensoren in en rondom de IJkdijk kunnen stabiliteitsproblemen significant eerder worden voorspeld dan met de gebruikelijke visuele inspecties: al 42 uur voor het daadwerkelijk bezwijken toonden de sensoren veranderingen in de dijk aan, precies op de plek waar die uiteindelijk ook echt bezweek. Zijn nu in theorie alle dijkdoorbraken tijdig te voorspellen en te voorkomen? "Nee," antwoordt

Bekkering. "We zijn er nog niet. Macroinstabiliteit is één manier waarop een dijk kan bezwijken. Hierbij raakt, door verzadiging met water, een deel van de dijk los en schuift het naar beneden. Een andere bedreiging voor dijken is piping. Hierbij ontstaan er kleine kanaaltjes onder de dijk, die steeds groter worden en uiteindelijk de dijk laten inzakken. Dit fenomeen begrijpen we nog niet zo goed. In oktober hebben we hier in Groningen een 1-op-1 proef mee gedaan."

LiveDijk

Parallel aan de proef in Groningen is de Stichting IJkdijk begonnen met het concept LiveDijk. Bekkering: "Hierbij monitoren we met sensortechnologie een bestaande dijk. Als eerste gaan we met een dijk van 600 meter in de Eemshaven aan de slag. Over een periode van twee jaar testen we het monitoren in de praktijk. Hoe gedragen de sensoren zich bij hoogwater en/of bij storm, hoe onderhoudsgevoelig zijn ze, wat is het effect van zoutwater, wat zijn de onderhoudskosten en het energiegebruik? Dat kwam bij het experiment allemaal niet in beeld. Met Rijkswaterstaat en een aantal waterschappen zijn we in gesprek om ook op andere locaties de sensortechnologie in de praktijk te testen. De volgende stap is het commercieel op de markt brengen van het systeem. Maar dat heeft nog tijd nodig. Er is al wel veel belangstelling van wetenschappers uit het buitenland. De hele wereld kijkt naar ons," aldus Bekkering.

Op 29 juni 2009 heeft Stichting IJkdijk met haar macrostabiteits-experiment de Piek Award op het gebied van sensortechnologie gewonnen. Deze prijs vloeit voort uit Pieken in de Delta, de gebiedsgerichte economische agenda van Nederland. Het was de eerste keer dat deze prijs werd uitgereikt. Volgens minister Van der Hoeven is de IJkdijk "een pareltje dat niet alleen van belang is voor óns, maar ook voor Bangladesh, New Orleans en India."

Naam programma
Programma Noord-Nederland
Naam project
IJkdijk (vanuit IDL)
Partners in het project
Stichting IJkdijk, TNO, Deltares, NOM, STOWA, Stichting IDL
EU-bijdrage
€ 300.000,-
Doelstelling van het project
Verbeteren van het beheer van waterkeringen.
Resultaat van het project
Problemen kunnen significant eerder worden voorspeld dan met de gebruikelijke visuele inspecties.
Website
www.ijkdijk.nl

Een leven lang leren

Investeren in mensen, investeren in de toekomst

In Zuidoost-Groningen is Zorggroep Meander de grootste werkgever. Dagelijks bieden 2.600 medewerkers en 600 vrijwilligers hulp aan 3.750 cliënten. Om bij te blijven bij alle veranderingen in de zorg, staan scholing, bijscholing, en training hoog in het vaandel.

De veranderingen in de zorgsector volgen elkaar in hoog tempo op. Voortdurende bij- en herscholing van het personeel is daardoor hoogst noodzakelijk. Zorggroep Meander trekt daar elk jaar een behoorlijk budget voor uit, maar heeft dringend behoefte aan extra financiële middelen om via scholing de werkgelegenheid te behouden. Die staat onder andere door de overheveling van de huishoudelijke hulp uit de AWBZ naar de gemeenten vooral voor medewerkers op niveau 1 (huishoudelijke hulp) onder druk. "In relatief korte tijd hebben we een kleine tweehonderd werknemers bijgeschoold en ze één of twee niveau's laten opklimmen," zegt leider van het project 'Behoud personeel door een leven lang leren' en hoofd P&O Hans Becherer.

Samenwerking gemeente

Zorggroep Meander levert professionele diensten op het gebied van wonen, welzijn, maatschappelijke dienstverlening en ondersteuning. De zorggroep heeft acht verzorgings- en verpleeghuizen en twee kleinschalige woonvormen. Daarnaast biedt zij thuiszorg en kinderopvang. De locaties van waaruit gewerkt wordt zijn Veendam, Stadskanaal, Musselkanaal, Vlagtwedde en Ter Apel. Becherer: "In 2003 hadden we al een aanvraag bij de sectorfondsen gedaan voor extra scholingsbudget. Maar uiteindelijk moesten we constateren dat zij ons daarbij niet langer ondersteunden. De gemeente Veendam zag de noodzaak van scholing in en heeft toen samen met ons subsidie aangevraagd bij het ESF. Dat ging gelukkig erg voorspoedig, zodat we in februari 2004 aan de slag konden."

Doorstroming

Met het ESF-geld heeft de Zorggroep Meander tal van opleidingen in huis en - via aanbestedingen - bij opleidingsinstituten gefinancierd. "In totaal hebben 2.537 medewerkers een opleiding, training, of cursus gevolgd, van wie sommige meerdere trajecten. 80 medewerkers zijn van niveau 1 naar niveau 2 gepromoveerd, 85 van niveau 2 naar niveau 3 (verzorgende), en een aantal medewerkers heeft een nog grotere sprong gemaakt: ze zijn van niveau 1 doorgestroomd naar niveau 3. Ook hebben we ruim 100 nieuw aangenomen medewerkers opgeleid," aldus Becherer. De opleidingen die de medewerkers hebben gevolgd, zijn onder andere: bijscholingscursussen in diabetes, omgaan met dementerende ouderen en opleidingen tot verzorgende of verpleegkundige. Ook heeft Zorggroep Meander zorgmethodische opleidingen in relatiebeheer of gesprekstechnieken georganiseerd en zijn er managementtrainingen, opleidingen voor werkbegeleiders en cursussen om ziekteverzuim tegen te gaan gegeven.

Administratieve last

Becherer kan niet anders concluderen dan dat de financiële impuls uit het ESF enorm heeft bijgedragen aan het behoud van werkgelegenheid. Eén kritische kanttekening wil hij wel maken: de administratieve last. "Het invullen van alle formulieren en de verslaglegging heeft veel tijd en energie gekost. Dat onze instelling diverse vestigingen verspreid over de regio heeft, maakte het er niet makkelijker op. We hebben zelfs een medewerker moeten aanstellen die zich alleen met de administratie van het project heeft beziggehouden. De administratie voerde een beetje de boventoon, terwijl het slechts een hulpmiddel is." Toch is het dat waard geweest, meent het hoofd P&O. "Want al die extra scholing heeft talloze medewerkers in staat gesteld om hun werk beter te doen, en heeft ervoor gezorgd dat een kleine 200 medewerkers één of twee niveaus zijn doorgestroomd."

Naam programma

Programma ESF

Naam project

Behoud personeel door een leven lang leren

Partners in het project

Gemeente Veendam

EU-bijdrage

€ 2.124.491

Doelstelling van het project

Behoud van werkgelegenheid door (bij)scholing van medewerkers.

Resultaat van het project

2.537 medewerkers hebben een opleiding, training of cursus gevolgd, waardoor ze hun functie beter kunnen uitoefenen.

Voortdurende bij- en herscholing van personeel is hoogst noodzakelijk.

De ondernemers hebben ook flink geïnvesteerd.

Projecten in Oost-Nederland

Nationaal park in de lift

Meer bezoekers, meer werkgelegenheid

Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug in Overijssel is het grootste aaneengesloten droge heidegebied in Oost-Nederland. Als onderdeel van het beheer- en inrichtingsplan van het park is aan de zuidkant ervan een tweede hoofdsteenpunt voor bezoekers aangelegd.

De herinrichting van het gebied in het zuiden van het park was hard nodig, aldus projectleider van de gemeente Rijssen-Holten Ronald van der Veen. “Het gebied miste een goede uitstraling. Bovendien hanteerden de ondernemers er een mijn-en-dijn-regime: ze hadden hun parkeerplekken alleen voor eigen bezoekers bestemd. De gemeente stond echter een echt openbaar toegankelijk gebied voor ogen, met ook voldoende parkeergelegenheid voor bezoekers van het park.”

Medewerking ondernemers

Nadat in het beheer- en inrichtingsplan de locatie van het nieuwe hoofdsteenpunt was aangegeven, bij het Natuurdiorama Holterberg, is er een gebiedsstudie verricht en zijn mogelijke knelpunten in kaart gebracht. Vervolgens heeft de gemeente een startnotitie geschreven. Van der Veen: “Om de herinrichting van het gebied te laten slagen, was medewerking van de daar aanwezige ondernemers een voorwaarde. Die hebben we gekregen. Het is ons daardoor gelukt om een plan te maken, waarvan alle partijen profiteren.”

Investerings in infrastructuur en voorzieningen

Het plan omvatte een aantal maatregelen. Allereerst is de infrastructuur aangepakt. De verkeersveiligheid is verbeterd, de parkeerplaatsen zijn heringericht en de weg is zo veranderd, dat deze niet meer oogt als een doorgaande weg, maar uitnodigt om de bedrijven te bezoeken. Die bedrijven, dat zijn een hotel-restaurant, een pannenkoeken-steakhouse, een midgetgolfbaan en daarnaast het Natuurdiorama Holterberg. “Het Natuurdiorama heeft een dubbelfunctie gekregen. Behalve museum is het nu ook informatiecentrum voor het Park De Sallandse Heuvelrug. Bovendien is er een toiletgroep geplaatst voor openbaar gebruik. De bedrijven hebben zelf ook flink geïnvesteerd. Het midgetgolfterrein was bijvoorbeeld al zo'n tien jaar niet meer in gebruik. Nu zijn er twee nieuwe 18-holesbanen aangelegd en is er een kiosk gebouwd voor drankjes en snacks. En het pannenkoeken-steakhouse is in 2006 met een nieuwe eigenaar en een andere formule van start gegaan,” vertelt Van der Veen. In 2008 heeft ook het hotel-restaurant een nieuwe exploitant gekregen. Bij het Hoofdsteenpunt Holterberg is tevens een toeristisch overstappunt (TOP) gerealiseerd. De meeste gemeentes in Overijssel hebben een TOP. Dit zijn herkenbare

startpunten voor bewegwijzerde fiets- en wandelroutes die gemakkelijk met de auto te bereiken zijn.

Toegenomen werkgelegenheid

Het resultaat van alle maatregelen rond het Hoofdsteenpunt Holterberg heeft alle verwachtingen waargemaakt. De afgelopen drie jaar zijn de bezoekersaantallen van het Natuurdiorama met circa 40% gestegen van 25.000 naar 42.000. Bij het bezoekerscentrum in Nijverdal, aan de noordkant van het park, is tevens een toename van 20% gemeten. Daardoor is ook de werkgelegenheid flink toegenomen, weet Van der Veen: “Voordat het plan werd uitgevoerd, werkten er bij de twee horecabedrijven alles bij elkaar circa tien mensen. Ik schat dat er nu vijftig mensen werkzaam zijn op het hoofdsteenpunt en bij de diverse bedrijven.”

Hoofdsteenpunt Holterberg is een project waar het investeren in de infrastructuur een direct en positief effect heeft op de bedrijven in de buurt en op de bezoekersaantallen. De dalende bezoekers-tendens, zowel bij het Hoofdsteenpunt/Natuurdiorama als bij de horecabedrijven, is omgebogen naar een zeer goed stijgende trend.

Naam programma

Programma Oost-Nederland

Naam project

Hoofdsteenpunt Holterberg

Partners in het project

Gemeente Rijssen-Holten, Provincie Overijssel, het Ministerie LNV en diverse private partijen.

EU-bijdrage

€ 299.547

Doelstelling van het project

Het herinrichten van het terrein rond het Natuurdiorama Holterberg en het realiseren van een hoofdsteenpunt.

Resultaat van het project

De dalende bezoekerstendens, zowel bij het Hoofdsteenpunt/Natuurdiorama als bij de horecabedrijven, is omgebogen naar een stijgende trend. Daardoor is de werkgelegenheid toegenomen.

Snorren in de kop

Elektrische fietsen zetten Steenwijk op de kaart

Het Overijsselse Steenwijk is omgeven door toeristische trekpleisters als Giethoorn, Havelte en De Weerribben. Toen Jitze Prinsen er in 2003 een restaurant opende, viel hem echter op hoe weinig er in Steenwijk zelf te beleven viel. Met steun van gemeente, provincie en Europa bracht hij daar verandering in.

Jitze Prinsen, het brein achter de fluisterbootjes in Giethoorn, is op zoek gegaan naar een manier waarop bezoekers de regio vanuit Steenwijk kunnen verkennen: “Steenwijk heeft een uitstekende infrastructuur met onder andere een intercystation, en volop parkeergelegenheid. Aan de randvoorwaarden was dus al voldaan.” Het idee van de elektrisch snorfiets vindt direct weerklank bij de gemeente Steenwijkerland.

Voorspoedige start

Begin 2003 stuurt Prinsen het internet af, op zoek naar elektrische snorfietzen. Samen met de gemeente worden de mogelijkheden tot subsidie geïnventariseerd en vanaf dan gaat het snel. Prinsen: “In november 2003 dienden we een subsidieaanvraag in voor het programma LEADER+. Drie maanden later had ik de eerste vijftig elektrische snorfietzen rijden.” Van Prinsens totale investering in dit project wordt 38% gesubsidieerd: 15% door Europa, 12,5% door de provincie en 10,5% door de gemeente. De rest van het geld betreft hij uit private middelen. Prinsen richt zich met name op het aanbieden van groepsarrangementen. De start van ‘Snorren in de kop’ verloopt voorspoedig. In het eerste jaar worden er 670 arrangementen verkocht.

De markt op

De broodnodige mond-tot-mondreclame doet zijn werk. Inmiddels heeft Prinsen ook 15 elektrische fietsen gekocht - waarbij wel getrapt moeten worden - om ook individuele klanten te bedienen. Daar bleek veel vraag naar. En verder: “30% van onze omzet gaat naar derden: restaurants, bootverhuurders en musea die in onze arrangementen zijn opgenomen. En we zijn aan het kijken in hoeverre we dit concept kunnen vermarkten, zodat andere bedrijven er gebruik van kunnen maken.” Kortom: aan alle voorwaarden van LEADER+ is voldaan.

Naam programma

LEADER+

Naam project

Snorren in de Kop

Partners in het project

Provincie Overijssel, gemeente Steenwijkerland, private partijen

EU-bijdrage

€ 39.712

Doelstelling van het project

De ontwikkeling van een nieuw, milieuvriendelijk dagrecreatief product om het dagtoerisme in Steenwijk te bevorderen.

Resultaat van het project

De nog steeds stijgende verkoop van arrangementen, van 670 in 2003 tot 2550 in 2008.

Website

www.snorrenindekop.nl

Van Prinsens totale investering wordt 38% gesubsidieerd.

Met het Vision Training System hebben we Van den Hoogenband daadwerkelijk geholpen.

Projecten in Zuid-Nederland

Sportinnovatie ook economisch interessant

Sportwereld, kennisinstellingen en bedrijfsleven bundelen de krachten

De stichting Sports and Technology, opgericht in 2005, brengt sport, kennis en het bedrijfsleven bij elkaar. Het promoten van innovaties in de sport, het opzetten van zogeheten fieldlabs en het organiseren van een jaarlijks, toonaangevend congres vormen de core business. Projectmanager Cees van Bladel: “Met Hans van Breukelen als trekker krijgen we alle aandacht die we nodig hebben om onze doelstellingen te verwezenlijken.”

Tijdens het eerste congres Sport en Technologie in oktober 2004 werd het voornemen kenbaar gemaakt om een stichting Sports and Technology in het leven te roepen. De meer dan 350 vertegenwoordigers uit de sport, het bedrijfsleven en kennisinstellingen ondersteunden dit initiatief van harte. Kraamkamer van de stichting is Brainport: het strategisch actieplan van de regio Eindhoven om de economische structuur op middellange termijn te versterken. Van Bladel: “Zuidoost-Brabant is dé regio in Nederland wat betreft sportinnovatie, (top)sportbeoefening en sportvoorzieningen. En zowel in Nederland als in Europa begint het besef te dagen dat sportinnovatie ook uit economisch oogpunt heel interessant is.” Sports and Technology werkt met een vraaggerichte innovatie-agenda. De (lokale) overheid is een belangrijke partij als het gaat om het faciliteren en het op gang brengen van projecten.

Olympische Spelen

Concrete resultaten van Sports and Technology zijn er volop. De prestaties van Pieter van den Hoogenband tijdens de Olympische Spelen in 2008 bijvoorbeeld. Van Bladel: “Sports and Technology heeft er mede voor gezorgd dat 45 experts op het gebied van sportinnovatie bij elkaar zijn gebracht en in hebben kunnen spelen op de vraag aan coach Jacco Verhaeren: Wat heb jij nodig? Dit resulteerde in een samenwerking tussen kennisinstellingen en het bedrijfsleven en de ontwikkeling van het Vision Training System met startanalyse. Dat is een systeem dat met camera's, sensoren en software de reactiesnelheid, duikhoek, bewegingen, et cetera van de zwemmer vastlegt en analyseert. Dit heeft Van den Hoogenband daadwerkelijk geholpen.”

Andere markten

“Innovatie in de sport trekt veel aandacht, die je vervolgens kunt gebruiken om een product in een andere markt te zetten,” aldus Van Bladel. De Runalyser bijvoorbeeld. “TNO heeft een draadloos systeem ontwikkeld - met onder andere sensoren in de schoenzool en een hartslagmeter - dat uitgebreide gegevens levert voor het interpreteren, bewaken en terugkoppelen van de stijl en techniek van het hardlopen. Tijdens de marathon van Eindhoven in 2008 is

de Runalyser voor het eerst gebruikt en in de belangstelling komen te staan. Hij is daarna doorontwikkeld en kan nu juist goed gebruikt worden voor revalidatiedoelinden.”

Serious Gaming

Nog een mooi voorbeeld tot slot: de E-fitzone in Eindhoven. “Hier is een innovatief bewegingsconcept ontwikkeld, dat gebruik maakt van nieuwe media en technieken,” licht Van Bladel toe. “Of simpelweg: actief gamen mét zweten en een verhoogde hartslag. Deze sportsimulatie bleek heel geschikt voor bijvoorbeeld autistische kinderen. Speciale zorgprogramma's worden nu doorontwikkeld, onder andere door Fontys Hogeschool ICT in Eindhoven. Die heeft in juli 2008 een lector Serious Game Design aangesteld.”

In samenwerking met InnoSportNL (de landelijke organisatie die sportinnovaties stimuleert) krijgen vijfsterrenfieldlabs uiteindelijk het predicaat InnoSportLab. Tot nu toe zijn dat Thialf en in Eindhoven Nationaal Zwemcentrum De Tongelreep. Van Bladel: “In feite nemen de fieldlabmanagers ter plekke het werk dat wij op kantoor doen van ons over. Doen wij ons werk goed door ervoor te zorgen dat al die fieldmanagers op eigen benen kunnen staan, dan maken wij onszelf overbodig. Het ziet er naar uit dat het die kant op gaat. Over één of twee jaar zit ons werk er dus op.”

Naam programma

Programma Zuid-Nederland

Naam project

Sports & Technology

Partners in het project

Stichting Sports & Technology, BOM, TNO-TPD en Provincie Noord-Brabant

EU-bijdrage

€ 340.000*

Doelstelling van het project

Het bijeenbrengen, inspireren en faciliteren van sportinnoverende partijen in Zuidoost Brabant.

Resultaat van het project

Samenwerking tussen kennisinstellingen en het bedrijfsleven en de ontwikkeling van o.a. het Vision Training System met startanalyse, de Runalyser en de E-fitzone.

Website

www.sportsandtechnology.nl

* bedrag kan lager uitvallen na financiële eindcontrole

Meer levendigheid, dynamiek en draagkracht in achterstandswijken

Kleinschalige bedrijvigheid als antwoord

Intensieve ondernemersbegeleiding, -coaching en -ontwikkeling die praktisch en laagdrempelig is, loont. De projecten Buurteconomie Heerlen I en II zijn hier het onweerlegbare bewijs van. Projectleider Ank Jacobs: “We hebben ervoor gezorgd dat er steeds meer en steeds kundiger ondernemen wordt in de buurten waarop wij ons hebben gericht.”

In 2002 besloot de gemeente Heerlen de levendigheid, dynamiek en (economische) draagkracht in een aantal achterstandswijken te verbeteren. Als middel werd gekozen voor het versterken van de kleinschalige bedrijvigheid. De uitvoering hiervan werd gerealiseerd via het project Buurteconomie Heerlen.

“De projectperiode werd op vier jaar gesteld,” zegt Ank Jacobs, “met een tussentijdse evaluatie na twee jaar. Buurteconomie I liep van januari 2003 tot eind 2004. Buurteconomie II was het vervolg, dat liep tot eind 2006.”

Raad en daad

Voor de uitvoering van het project zijn twee ondernemersadviseurs van het StartersCentrum geworven. Hun hoofdtaak bestond uit het adviseren, coachen en begeleiden van projectklanten. “Ofwel,” vult Jacobs aan, “het met raad en daad bijstaan van prestarters en startende en bestaande ondernemers in het betreffende werkgebied.”

Concreet bestonden hun werkzaamheden onder andere uit: het begeleiden van starters bij het schrijven van een businessplan; het zoeken naar geschikte huisvesting en aanwezig zijn bij de gesprekken met de kredietverlener; het organiseren en participeren in startersoriëntatiebijeenkomsten voor potentiële ondernemers; het organiseren van collectieve opleidingstrajecten; het medeontwikkelen van een tweedaagse workshop bedrijfsadministratie en het medeorganiseren van een informatieavond over winkelcriminaliteit. Van alle geïnteresseerden met wie een intakegesprek is gevoerd, heeft ongeveer tweederde een begeleidingstraject gevolgd. In de 4 jaar dat Buurteconomie Heerlen I en II hebben gelopen, zijn er 693 intakegesprekken gevoerd. Uiteindelijk zijn 518 klanten begeleid, van wie er 132 een onderneming zijn gestart en er 110 al een eigen onderneming hadden.

Bazaar

“Onze doelstelling is hiermee ruimschoots gehaald,” laat Jacobs weten. “We wilden in totaal 600 intakegesprekken voeren, 400 klanten begeleiden en ervoor zorgen dat er 100 nieuwe ondernemingen werden gestart.” Met al die nieuwe ondernemingen steeg de vraag naar kleinschalige, flexibele en betaalbare winkelhuisvesting in Heerlen. Het idee van het projectteam om in het leegstaande winkelcentrum De Klomp een bazaar voor startende ondernemers in te richten werd daarom verder ontwikkeld tot een concreet plan van 93 winkelunits van

12 tot 80 m². Een externe partij werd exploitant van de Bazaar, Buurteconomie Heerlen werd de belangrijkste leverancier van geïnteresseerde ondernemers.

Lessons learned

De belangrijkste lessen die zijn geleerd van het experiment De Bazaar: niet te veel etnische en culturele achtergronden onder één dak, want iedereen heeft een ander beeld van ‘ondernemen’; verplichte in plaats van vrijblijvende begeleiding en meer aandacht voor pr en reclame. “Buurteconomie Heerlen III is inmiddels ook afgerond. Hierbij lag de nadruk vooral op de nazorg aan de 132 starters en 110 bestaande ondernemers die deelnamen aan één van de twee eerste projecten,” besluit Jacobs.

Naam programma

URBAN II

Naam project

Buurteconomie Heerlen I en II

Partners in het project

Gemeente Heerlen en StartersCentrum (onderdeel van Kamer van Koophandel)

EU-bijdrage

€ 399.344

Doelstelling van het project

Het bevorderen van bedrijvigheid in Heerlense aandachtsbuurten door intensieve ondersteuning van (door)starters.

Resultaat van het project

132 starters en 110 gevestigde ondernemers zijn begeleid bij de start of doorgroei van hun bedrijf.

Website

www.starterscentrum.nl

De vraag naar kleinschalige, flexibele en betaalbare winkelhuisvesting steeg.

Avontuurlijke ontdekkingen in Oost-Zeeuws-Vlaanderen

Barettochten impuls voor werkgelegenheid, en meer

Traditioneel is Oost-Zeeuws-Vlaanderen sterk afhankelijk van de landbouw. Nu deze bedrijfstak onder druk staat, wordt er gezocht naar nieuwe economische impulsen voor de regio. Met drie verschillende Barettochten worden de kansen die landbouw, cultuur en natuur enerzijds en recreatie en toerisme anderzijds bieden, op voortvarende wijze opgepakt.

“De Oost-Zeeuws-Vlaamse Barettochten bieden de mogelijkheid om het oosten van Zeeuws-Vlaanderen op een zeer avontuurlijke, natuurlijke en vooral unieke manier te ontdekken,” zo begint de inleiding op barettochten.nl. Het gaat om drie verschillende tochten: Spaans Benauwd, Strooptocht en Op den Boerenbuiten. De eveneens fantasierijke naam ‘Barettochten’ is gekozen vanwege de vorm van Oost-Zeeuws-Vlaanderen, maar ook omdat de baret van oudsher het hoofddekseel is van de werkende mens op het platteland en omdat dit hoofddekseel de Bourgondische uitstraling heeft, die je in Oost-Zeeuws-Vlaanderen tegenkomt.

Spaans Benauwd

“De drie routes zijn allemaal verschillend van karakter,” licht voorzitter van de Coöperatie Oost Zeeuws-Vlaamse Baret, Herman Vervaet, toe. “Spaans Benauwd volgt een deel van de fortelinie uit de Tachtigjarige Oorlog langs de Nederlands-Belgische grens. Het is deels een fietstocht van 25 kilometer en deels een speurtocht te voet van 7 kilometer. De Strooptocht van ongeveer 20 kilometer verkent het gebied rond het dorp Zaamslag. Een routemanager laat de deelnemers zich per kano, te voet, per step, op de mountainbike en per trekvlot verplaatsen. Op den Boerenbuiten tot slot, biedt maatwerk. Deelnemers kunnen zelf een programma samenstellen, waarbij ze van onze mountainbikes of fietsen gebruikmaken. Een bezoek aan een fruitteler of akkerbouwbedrijf en een boottochtje behoren tot de mogelijkheden.”

Lokale inkoop

Met de Barettochten is het Oost-Zeeuws-Vlaanderen gelukt om de werkgelegenheid te bevorderen. Vrouwen van boeren en fruittelers besteden regelmatig tijd aan het ontvangen en begeleiden van de deelnemers. Voor de drie trekkers van de routes betekent het extra werkgelegenheid - niet fulltime, maar wel een aantal dagen per week. Vervaet: “Ook de horeca en andere winkels rond de routes profiteren ervan. Restaurant De Baeckermat in Westdorpe misschien nog wel het meest. Daar begint en eindigt Spaans Benauwd. Verder profiteren ook andere bedrijven in de streek. We hebben namelijk al ons materieel hier ingekocht: steps, fietsen, mountainbikes, spullen om mee te koken, gps-ontvangers. Tot slot gebruiken en promoten we zoveel mogelijk producten uit de streek, zoals appelsap, boerenijs en kaasbolussen.”

Sociale binding versterkt

Naast objectief meetbare effecten, leveren de Barettochten nog wat extra's op volgens Vervaet. “Ze zijn een uitermate positieve uitstraling voor de hele landbouw. Omdat de routes over boerenland lopen, waar je normaal gesproken niet komt, krijgen deelnemers een beter beeld van de streek én van het land- en tuinbouwbedrijf. Ze zijn verrast over wat hier allemaal geteeld wordt.” Voor de streekbewoners zelf is er ook voordeel behaald. “Omdat er zoveel mensen en bedrijven bij betrokken zijn, is er een goede onderlinge band opgebouwd. Dat sociale aspect moet ook zeker niet over het hoofd worden gezien.” En de reacties van het publiek? “Zij reageren heel positief op de gastvrijheid en de kennismaking met de streek. We hebben jaarlijks per route 400 tot 500 deelnemers. De doelstelling die we hadden geformuleerd wat omzet betreft, hebben we gehaald. En al veel sneller dan we verwachtten.”

Naam programma

LEADER+

Naam project

Oost-Zeeuws-Vlaamse Barettochten

Partners in het project

Ondernemers en ZLTO

EU-bijdrage

€ 103.245

Doelstelling van het project

Het gebied van nieuwe economische impulsen voorzien.

Resultaat van het project

Drie routes die deelnemers kennis laten maken met de streek en met land- en tuinbouwbedrijven. Meer bezoekers aan de regio en samenwerking tussen ondernemers in deze streek.

Website

www.barettochten.nl

Een zeer avontuurlijke en natuurlijke manier om Oost-Zeeuws-Vlaanderen te ontdekken.

Een besparing van zo'n 15.000 liter brandstof per week.

Projecten in West-Nederland

Efficiëntere manier om platvis te vangen

Economische én ecologische winst

Visser Pieter Louwe van Slooten zit al 22 jaar in het vak en is altijd geïnteresseerd in innovaties. Het Ministerie van LNV selecteerde hem voor een proef waarbij een nog nauwelijks toegepaste manier om platvis te vangen werd getest: met de pulskor. Om de vis van de bodem te jagen zijn de zware wekkerkettingen van de klassieke boomkor vervangen door dertig kunststof draden met elektroden die elektrische pulsen uitzenden.

Voor de proef met het pulstuig is de viskoter van Van Slooten flink verbouwd. Eind 2007, na voltooiing van de pilot, is het schip verkocht en nu laat Van Slooten een *multi-purpose* schip bouwen, mét pulstuig. Of we daaruit mogen concluderen dat wat hem betreft de proef geslaagd is, antwoordt de visser met een kort en krachtig: "Ja." De successen waren heel wisselend, licht hij verder toe, maar het nettoresultaat was minstens net zo goed als dat van zijn collega-vissers die met de traditionele boomkor visten. "We gebruiken veel minder brandstof en de kwaliteit van de vis die we vangen is beter dan voorheen, waardoor we een hogere opbrengst realiseren."

Veel minder bijvangst

De traditionele schol- en tongvisserij maakt gebruik van zware wekkerkettingen, die over de zeebodem worden gesleept om zo de vis eruit te jagen. Naast de bodemberoering die dit veroorzaakt, zorgt het voor bijvangst van ander zeeleven - vooral krabben en zeesterren - en van ondermaatse vissen. Met de pulskor kan er veel selectiever gevist worden, en is de bijvangst een stuk minder: "We hadden gemiddeld 50% minder bodemleven als bijvangst, en 35% minder ondermaatse vis. Dat is voor onze eigen toekomst natuurlijk ook van groot belang. Dat is de vis die we op termijn willen vangen," aldus Van Slooten. Bij de pulskor bestaat het net uit een lange ijzeren staaf met kunststof draden eraan. Het net wordt gevierd tot op de zeebodem en via kleine elektronische schokjes verstijven tijdelijk de spieren van de platvissen. Omdat hun rugspieren sterker zijn dan die aan de onderkant, trekken ze krom en liggen ze vrij van de bodem, waardoor ze zich makkelijk laten vangen.

Watertemperatuur

De proef met de pulskor werd uitgevoerd tussen 2004 en 2007. Van Slooten viste in die periode enkel met de nieuwe methode. Hij en zijn bemanning probeerden verschillende netten uit en ze experimenteerden met de instellingen van de elektroden. "We kwamen er bijvoorbeeld achter dat de watertemperatuur van invloed op de vangst is. Daarom gebruiken we nu in de zomer andere instellingen dan in de winter."

De helft zuiniger

Wat de pulskor voor de ondernemer Van Slooten vooral tot een groot succes maakt, is het beduidend lagere brandstofverbruik. Dankzij de lagere vaarsnelheid tijdens het vissen en vooral door minder weerstand van de netten verbruikt de koter uiteindelijk - na allerlei aanpassingen aan het tuig en het net - de helft minder brandstof. Een besparing van zo'n 15.000 liter per week. "Vooral in 2007, toen de prijzen drastisch gestegen zijn, heeft me dit veel voordeel opgeleverd." Als vervolg op de geslaagde proef heeft minister Verburg 880.000 euro beschikbaar gesteld voor de aanschaf en installatie van pulstuig op vijf schepen. Dit als fase tussen de beëindigde praktijkproef en de beoogde commerciële introductie. Op dit moment zijn vijf ondernemers actief in een demonstratie-kenniskring om vissers te leren vissen met de pulskor en om de effecten snel en deskundig te communiceren. In mei 2009 is het eerste schip met pulstuig uitgerust en in september 2009 het tweede. "Natuurlijk zijn we er nog niet", besluit Van Slooten op de vraag of het nóg duurzamer kan. "We blijven streven naar nog minder bodemcontact en -beroering en minder weerstand. De hele sector is daarmee bezig. Nieuwe proeven en onderzoeken zien er veelbelovend uit."

Naam programma

FIOV

Naam project

Pulskor

Partners in het project

Fa. Verburg-Holland

EU-bijdrage

€ 2,1 miljoen

Doelstelling van het project

Onderzoek naar een meer duurzame en energiezuinige vismethode in de platvisvisserij.

Resultaat van het project

Introductie op de vloot van een visserijmethode op basis van de pulstechniek als duurzaam alternatief voor de bestaande boomkorvisserij.

StartersPuntFlevoland voor kansrijke (startende) ondernemers

Laagdrempelige voorziening verhoogt het aantal bedrijven

StartersPuntFlevoland heeft het aantal startende ondernemers in de provincie verhoogd en hen beter voorbereid laten beginnen. Daarnaast zijn ook ondernemers met een bedrijf van maximaal vijf jaar oud ondersteund bij een doorstart of doorgroei van hun zaak. Het project heeft alle verwachtingen overtroffen: doelstelling was onder andere 65 kansrijke starters te begeleiden. Dat werden er uiteindelijk 164.

Het aanbod van StartersPuntFlevoland bestond uit individuele advies- en coachgesprekken, trainingen en netwerkbijeenkomsten. Met andere woorden: een samenhangend, laagdrempelig en klantgericht pakket van diensten en producten. “We stonden een persoonlijke aanpak voor,” aldus Els Ebels. Als bedrijfsadviseur bij B&A, de organisatie die de begeleiding van starters en doorstarters in opdracht van de provincie Flevoland uitvoert, was zij uitvoerend projectleider. “Individueel en maatwerkgericht waren onze uitgangspunten. Onze begeleiding kon onder meer bestaan uit een intensief traject met individuele adviesgesprekken en trainingen.”

Doorzettingsvermogen

Sandra Janssen en haar compagnon Hedy Cairo waren twee van de mensen die met hulp van StartersPuntFlevoland hun idee van een kinderdagopvang werkelijkheid zagen worden. Janssen: “Het idee ontstond tijdens een kraamvisite. In de krant las ik vervolgens een klein stukje over StartersPuntFlevoland. We hebben direct gebeld. Bijna alle cursussen hebben we gevolgd: marketing, administratie, boekhouding, belasting en ondernemersvaardigheden.” Behalve dat je je goed moet voorbereiden, moet je in de praktijk ook van doorzetten weten. “We hebben veel gedoe gehad over vergunningen. Over hoe je moet omgaan met gemeentelijke afdelingen bestaat geen training.” Maar de ondernemerszin van Janssen en Cairo heeft zijn vruchten afgeworpen. Hun Villa Mundial heeft dagelijks ruimte voor 22 kinderen. Er zijn twee vaste medewerkers in dienst en twee stagiaires. En nieuw aangemelde kinderen komen al op een wachtlijst.

Sparring

De (startende) ondernemingen die door de bedrijfsadviseurs van B&A zijn begeleid, waren uiterst divers. Ebels: “Van verschillende re-integratiebureaus tot een agent in zeiljachten, en van een winkel in 3D-kaarten tot iemand die persoonlijke assistentie aan senioren verleent. Ze kwamen allemaal bij ons voor ondersteuning. Belangrijk was ook de onderlinge uitwisseling van ervaring. De groeps- en netwerkbijeenkomsten en trainingen vormden voor de meesten ook de eerste stap in het opbouwen van een professioneel netwerk. En soms ontmoette men er de eerste klant.”

Doelstellingen overtroffen

Terugkijkend op april 2006 - juli 2008, de periode waarin het project draaide, is er maar één conclusie mogelijk:

het StartersPuntFlevoland is voor veel mensen heel waardevol geweest. De cijfers: 413 mensen toonden interesse in het project, van wie er 174 prestarters waren (mensen die nog niet waren gestart en dat ook niet op korte termijn van plan waren). Uiteindelijk zijn 164 kansrijke starters en 73 al gevestigde ondernemers begeleid. De doelstellingen zijn hiermee ruim overtroffen. Die lagen respectievelijk op 65 en 55. Daarnaast hebben Ebels en haar collega's 76 prestarters begeleid. “Uit de evaluatie blijkt dat men het StartersPuntFlevoland als een laagdrempelige voorziening heeft ervaren en dat men in de bedrijfsadviseurs een gelijkwaardige en betrokken gesprekspartner vond. De kansrijke starters en gevestigde ondernemers voelden zich door de begeleiding gesterkt in hun ondernemerschap. De prestarters gaven aan dat ze veel beter weten wat er bij ondernemen komt kijken. Er zijn er die besloten hebben niet door te zetten, omdat ze er bijvoorbeeld achter kwamen dat winst niet of nauwelijks haalbaar zou zijn. En dat is ook een goed resultaat.”

Voor deze tekst is dankbaar gebruikgemaakt van het artikel ‘Meedoen. Kansen voor kansrijke (startende) ondernemers’ uit het boek Europa in Flevoland - Flevoland in Europa, uitgegeven door de provincie Flevoland.

Naam programma

Programma Flevoland

Naam project

StartersPuntFlevoland

Partners in het project

Provincie Flevoland, Kamer van Koophandel, zes Flevolandse gemeenten

EU-bijdrage

€ 470.082

Doelstelling van het project

Het aantal startende ondernemingen in de provincie verhogen.

Resultaat van het project

164 kansrijke starters en 73 gevestigde ondernemers zijn begeleid bij de start of doorgroei van hun bedrijf. Daarnaast zijn 76 prestarters begeleid, die mogelijk op termijn een bedrijf willen starten.

Eerste stap in opbouw netwerk.

Doelstelling 2 Stedelijke Gebieden Nederland Eén maatschappelijk loket voor Amsterdam Zuidoost

Voor wie werk van zijn toekomst wil maken

‘Het begint met ambitie.’ De leuze die het Cultureel Educatief Centrum (CEC) in Amsterdam Zuidoost gebruikte bij de opening in 2004, is voor meerdere uitleg vatbaar. Het heeft betrekking op het CEC zelf, maar ook op de bezoekers. “Wie hier komt, wil werk van zijn toekomst maken,” aldus directeur Handan Aydin.

Het Amsterdamse stadsdeel Zuidoost presenteerde halverwege de jaren negentig een grootscheeps vernieuwingsprogramma. De zo kenmerkende flats werden gesloopt of gerenoveerd en nieuwe huizen en woonwijken gaven een positieve impuls aan het verbeteren van het imago van het stadsdeel. Een van de speerpunten van de vernieuwing was het verbeteren van de economische positie van de bewoners van Zuidoost. Dat betekende: achterstanden wegwerken en nieuwe scholingsmogelijkheden creëren. De ambitie was een op de bewoners toegespitste aanpak. Er werden plannen gemaakt voor een éénloketvoorziening voor bewoners die ver afstaan van de arbeidsmarkt. Het CEC is hiervan het concrete resultaat.

10.000 m2

21 verschillende organisaties die in het CEC zijn gehuisvest, hebben in totaal 10.000 vierkante meter tot hun beschikking om de burger in Zuidoost van dienst te zijn. “Het CEC is meer dan een bedrijfsverzamelgebouw,” zegt Handan Aydin. “Alle organisaties hebben er juist voor gekozen om zich hier te vestigen vanwege de meerwaarde die dat biedt. Een simpel voorbeeld: iemand heeft een afspraak met een bewonersadviseur van Kansrijk Zuidoost, een gemeentelijke dienst voor armoedebestrijding. Blijkt dan dat die persoon moeite heeft met het invullen van formulieren, dan kan hij of zij - bij wijze van spreken - een deur verder terecht bij de Formulierenbrigade.” Om een beeld te krijgen van het CEC, een aantal organisaties die er een plek gevonden hebben: het Algemeen Loket Antillianen en Arubanen; een kinderdagverblijf van Combiwel; VEC (Vrouwen Emancipatie Centrum); IVIO (Instituut Voor Individueel Onderwijs); de Open Schoolgemeenschap Bijlmer (vmbo, havo en vwo); het ROCvA (het International Office, een aantal beroepsopleidingen, Nederlands voor volwassenen); Young Parents ZO (een inloophuis voor tienerouders) en re-integratiebedrijf Coast.

Ontmoet de wereld

De belangrijkste troef van het CEC is de éénloketfunctie. Aydin: “Alle diensten van de organisaties die in het CEC gehuisvest zijn, zijn vanuit dit ene loket bereikbaar: inburgering, scholing, schuldhulpverlening, kinderopvang, coaching en arbeidsbemiddeling. Het CEC biedt bewoners de kans om te werken aan de verbetering van hun maatschappelijke en economische positie.” Om schooluitval tegen te gaan en levenslang leren te bevorderen, wil het Ministerie van Onderwijs dat de instellingen voor

beroepsonderwijs en volwasseneneducatie regionaal samenwerken. “Ook hiervoor is het CEC de uitgelezen plek”, vindt Aydin. “Zowel met interne als externe partners kunnen we dit realiseren. Verder fungeert het CEC als een ontmoetingsplek, die vooral door de verschillende maatschappelijke organisaties in het centrum wordt vormgegeven. Tot slot bieden we faciliteiten aan voor het organiseren van culturele evenementen en verhuren we ruimtes voor vergaderingen en bijeenkomsten. En met groot succes, want er gebeurt altijd iets in het centrum. Daarom gebruiken we ook de slogan ‘Ontmoet de wereld’.”

12.000 bezoekers

“De burger kent ons,” besluit Aydin. “We hebben ruim 12.000 bezoekers per jaar. Als je me vraagt naar het grootste succes van het CEC, dan is het dat de mensen de weg naar onze dienstverlening weten te vinden en er volop gebruik van maken. We vervullen een belangrijke maatschappelijke functie in Zuidoost en ook steeds meer voor Amsterdam in zijn geheel.”

Naam programma

Doelstelling 2 Stedelijke gebieden Nederland

Naam project

Cultureel Educatief Centrum

Partners in het project

Stichting CEC Zuidoost, Stadsdeel Amsterdam Zuidoost

EU-bijdrage

€ 1.819.224

Doelstelling van het project

Huisvesting van organisaties die zich in Amsterdam Zuidoost bezig houden met arbeidsmarkttoeleiding

Resultaat van het project

Een multifunctioneel gebouw waarin diverse professionele en maatschappelijke organisaties zijn gehuisvest, die zich bezig houden met inburgering en werk, reïntegratie, scholing, loopbaanbegeleiding en sociale participatie.

Website

www.ceczo.nl

Het begint met ambitie.

Indien nodig met dwang en drang

Onconventionele hulp aan multiprobleemgezinnen blijkt uiterst effectief

Hulpverlening zonder dat er een hulpvraag hoeft te zijn. Dat maakt de Rotterdamse aanpak Vroegtijdige Interventie in Gezinnen (VIG) uniek ten opzichte van de reguliere hulpverlening. En tevens ook zo succesvol. “De gezinscoach - en niet de ouder - bepaalt het probleem en het doel,” aldus Simon Overes van FlexusJeugdplein.

Het structureren van de chaos en het op termijn toegankelijk maken van de reguliere hulpverlening. Met dit doel voor ogen beoogt VIG belemmeringen die multiprobleemgezinnen ondervinden weg te nemen. Overes: “Het gaat hierbij om belemmeringen die de afstand tot de arbeidsmarkt vergroten en om belemmeringen die voorkomen dat de negatieve spiraal waarin een gezin terechtgekomen is gestopt kan worden. ” Overes geeft leiding aan dertien gezinscoaches van FlexusJeugdplein, de Rotterdamse organisatie voor jeugd- en opvoedhulp die jaarlijks bij zo'n 130 gezinnen intervineert middels de VIG-aanpak. “Als wij bij een gezin binnenkomen, is het er vaak een grote chaos, letterlijk en figuurlijk.”

Zorgmijdende multiprobleemgezinnen

VIG richt zich op zorgmijdende multiprobleemgezinnen met kinderen tussen de 0 en 16 jaar, waarvan minimaal één ouder (meestal gaat het om alleenstaande moeders) een uitkering van de sociale dienst krijgt en waarbij eerdere interventies niet tot een positief resultaat hebben geleid. “VIG stoelt op artikel 9 uit de Wet werk en bijstand. Dat maakt het mogelijk om in te grijpen in gezinssituaties, met als doel de afstand tot scholing en/of arbeid voor ouders te verkleinen en te voorkomen dat ook de kinderen uit deze gezinnen langdurig bijstandsafhankelijk worden,” legt Overes uit. “Werkt het gezin niet mee, dan volgt een maatregelengesprek met de klantmanager van de sociale dienst. De praktijk leert dat één zo'n gesprek voldoende effect heeft om de klant alsnog mee te laten werken. Het komt een enkele keer voor dat de klant medewerking blijft weigeren en uiteindelijk op zijn of haar uitkering wordt gekort. Opschorting van de uitkering komt zelden voor.”

De klant moet altijd de eerste stap zetten

Tot zover de theorie. Hoe gaat Overes in de praktijk te werk? “De klant moet altijd de eerste stap zetten. Als ik voor het eerst ergens binnenkom en ik constateer bijvoorbeeld dat de keuken erg vies is en dat er geen koelkast is, dan wil ik uitzoeken of ik via de bijzondere bijstand of een ander potje een koelkast kan regelen. Als voorwaarde stel ik dat dan wel eerst de keuken moet worden schoongemaakt. ‘Maar ik heb geen geld voor schoonmaakmiddelen’, is vaak de reactie. Wij hebben per gezin honderd euro vrij te besteden, dus ik neem die moeder dan mee naar de Aldi om de nodige spullen te kopen. Heb ik ook gezien dat de koelkast leeg is, dan kopen we eveneens te eten voor haar kinderen. Meestal is de eerste drempel dan genomen. Vervolgens maak ik een analyse van wat er allemaal voor problemen spelen en stel ik de doelen vast die ik in de zes maanden dat ik intervineer wil bereiken.”

Altijd bereikbaar

De gezinscoaches bouwen nadrukkelijk geen vertrouwensrelatie met hun klanten op. Ze zijn daarentegen doelgericht, en gaan onorthodox en onconventioneel te werk. “We zeggen wat we doen, en we doen wat we zeggen. Een belangrijke troef die we in handen hebben en die de aanpak zo succesvol maakt, is onze bereikbaarheid: 7 dagen per week, 24 uur per dag. Bovendien beperken we de bureaucratie tot een minimum.” De VIG-methodiek is ontwikkeld door het Amsterdamse bureau Radar Advies. VIG is van september 2004 tot september 2006 in URBAN II Noord aan de Rotte als pilot project binnen Rotterdam uitgevoerd. Inmiddels is het concept van de gezinscoach als een olievlek over Nederland verspreid. “In Rotterdam hebben we een vaste plek binnen de hulpverlening gekregen en ook elders - in onder andere Den Haag, Amsterdam, Twente, Eindhoven, Gouda en Nijmegen - is men met VIG aan de slag gegaan. We boeken goede resultaten. Het aantal gezinnen dat in de afgelopen vijf jaar opnieuw bij ons terecht is gekomen, is op één hand te tellen. En soms is het resultaat voor de buitenwereld niet heel zichtbaar, maar maakt het voor de klant toch een wereld van verschil: als kinderen bijvoorbeeld weer elke dag met een gevulde maag naar school gaan.”

Naam programma

URBAN II Noord aan de Rotte

Naam project

Vroegtijdige Interventie in Gezinnen (VIG)

Partners in het project

Deelgemeente Noord, Stadsmarinier, Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid van gemeente Rotterdam

EU-bijdrage

€ 185.235

Doelstelling van het project

Het doorbreken van de neerwaartse spiraal waarin multiprobleemgezinnen zich bevinden en ze weer toekomstperspectief bieden.

Resultaat van het project

Er zijn in Rotterdam 13 gezinscoaches actief die jaarlijks bij zo'n 130 gezinnen interveniëren. Elders in het land is de VIG-aanpak overgenomen.

Website

<http://www.aspectrum.info/downloads/VigON.pdf>

We hebben een vaste plek binnen de hulpverlening gekregen.

Veel mensen zijn na gaan denken over hun eigen situatie.

Landsdekkende projecten

Agrarische vrouwen willen arbeid en inbreng op bedrijf beloond zien

Verbetering financiële positie van meewerkende partners

“Uit onderzoek blijkt dat de financiële situatie van meewerkende partners van ondernemers vaak te wensen overlaat,” aldus Jacqueline Peeters, secretaris van de LTO-commissie Vrouw en Bedrijf. “Dit komt met name naar voren bij het overlijden van de partner, een scheiding of een faillissement van het bedrijf. Om dit probleem aan te pakken, hebben wij het project ‘Je verdiende loon’ opgezet.”

Doel van het project van de Land- en Tuinbouw Organisatie was om de positie van de meewerkende partner op het agrarisch bedrijf te verbeteren. Volgens Peeters zijn veel mensen na gaan denken over hun eigen situatie. “Mede dankzij medewerking van de Gibo, Arvalis en de Rabobank slaagden we erin om 3.000 mensen direct bij het project te betrekken. En door samenwerking met FNV Zelfstandigen en het NAJK (Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt) hebben ook partners uit de binnenvaart en visserij aan de activiteiten deelgenomen.”

Voorlichting

Je verdiende loon heeft geresulteerd in 110 themabijeenkomsten, verdiepingscursussen in elke provincie, de verspreiding van informatieve brochures, de website jeverdiendeloon.nl en een programma voor LTO-afdelingen. Peeters: “Tijdens de bijeenkomsten en cursussen hebben we beide partners bewust gemaakt hoe belangrijk het is om zaken bespreekbaar te maken. Onze stelling was heel duidelijk: weet wat je geregeld hebt en zorg dat het ook de uitwerking heeft die beide partners voor ogen hebben. Laat je daarom goed voorlichten.” Heel bewust zijn het bankwezen en adviesdiensten bij het project betrokken. “Zij hebben een belangrijke adviesrol, waarbij ze oog moeten hebben voor de belangen van beide partners en niet alleen voor het bedrijf.”

Beste EQUALproject

‘Je verdiende loon’ heeft prachtige resultaten behaald. Het uitroepen tot beste EQUALproject van Nederland in 2008 - vanwege het vernieuwende karakter en de praktische uitvoerbaarheid ervan - bevestigt dit. Peeters weet dat talrijke ondernemers nu het verrekenbeding toepassen, testamenten hebben aangepast, de huwelijkse voorwaarden hebben gewijzigd, of alleen al een aparte beloning in de boekhouding bespreekbaar hebben gemaakt.

“Een duidelijk voorbeeld: een meewerkend partner heeft nu het huis op haar naam staan. Dit is een vorm van pensioenopbouw. En ik heb ook van een aantal vrouwen gehoord dat ze nu grond op hun naam hebben gezet.”

Overheid heeft zelf regels gewijzigd

De afsluiting van het project was een internationaal symposium op 12 oktober 2007 in Wageningen. Het symposium trok ruim 130 belangstellenden, uit onder andere Peru, Congo, Portugal, Griekenland, Letland, België en Frankrijk. “Uit Je verdiende loon is een aantal aanbevelingen voorgekomen. Die zijn aan het slot van het symposium aangeboden aan de adviesdiensten, banken én aan de Tweede Kamer. Uiteindelijk zijn er mede door ons project zaken gewijzigd die de positie van meewerkende partners en medeondernemers ten goede komt. De overdrachtbelasting op grond is bijvoorbeeld afgeschaft. Hierdoor kunnen vrouwen bij grondaankoop makkelijker grond op hun naam vermelden. Ook is de Wet arbeid en zorg gewijzigd: zelfstandig werkende zwangere vrouwen komen voortaan in aanmerking voor een zwangerschaps- en bevallingsuitkering. Tot slot levert de meewerkaftrek, die afgeschaft zou worden, nog steeds een fiscaal voordeel op voor het bedrijf. Voor de meewerkende partner is het belangrijk dat deze ook op haar naam in het boekhoudrapport vermeld wordt.” Je verdiende loon is afgerond, maar voortvloeiend hieruit staan er al drie nieuwe projecten op stapel: ‘Huwelijkse voorwaarden op maat’, ‘Digitale levensbox’ (het digitaal beschikbaar maken van relevante informatie voor LTO-leden) en ‘Communicatie binnen gezinsbedrijf’. “De projectideeën zijn tot een plan uitgewerkt en nu zijn we aan het lobbyen om de financiën rond te krijgen,” besluit Peeters.

Naam programma

EQUAL

Naam project

Je verdiende loon

Partners in het project

Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland

EU-bijdrage

€ 225.454

Doelstelling van het project

Het verbeteren van de positie van de meewerkende partner op het agrarisch bedrijf.

Resultaat van het project

110 themabijeenkomsten en verdiepingscursussen in elke provincie, waaraan in totaal 3.000 mensen hebben deelgenomen.

Website

www.jeverdiendeloon.nl

Voormalige vuilstortplaatsen
bieden niet alleen risico's,
maar vooral kansen.

Grensoverschrijdende projecten

300.000 ha oud afval in Europa

Volop nieuwe kansen na herontwikkeling oude vuilstortplaatsen

SufalNet staat voor Sustainable Use of Former and Abandoned Landfills Network. Vrij vertaald: een netwerk voor het duurzame gebruik van voormalige en in onbruik geraakte vuilstortplaatsen. Voornaamste doel van het netwerk was het uitwisselen en verzamelen van ervaringen en het opstellen van modelstrategieën op het gebied van herontwikkeling van vuilstortplaatsen.

Naar schatting tellen de lidstaten van de Europese Unie circa 150.000 in onbruik geraakte vuilstortplaatsen. Uitgaande van een gemiddelde omvang van twee hectare, is dat een gezamenlijke oppervlakte vergelijkbaar met die van de provincie Groningen. In Nederland gaat het om circa 4.000 locaties met een gezamenlijke oppervlakte van ruwweg 8.000 hectare. “Er zitten twee kanten aan de problematiek rondom deze vuilstortplaatsen,” zegt projectcoördinator René Beijnen, werkzaam voor de provincie Noord-Brabant. “Aan de ene kant de milieurisico’s: het terechtkomen van giftige stoffen in het grondwater en het gevaar van direct contact met verontreiniging. Aan de andere kant speelt de groeiende behoefte aan ruimte een rol. Door deze twee issues te combineren bieden voormalige vuilstortplaatsen niet alleen risico’s, maar vooral ook kansen.”

Drievoudige kansen

De kansen waarover Beijnen spreekt liggen op economisch, ecologisch, en sociaal gebied. Door voormalige vuilstortplaatsen te herontwikkelen en ze een andere bestemming toe te kennen, wordt er ruimte gecreëerd voor bedrijven, kantoren, golfbanen, stadsparken, skihellingen, natuurgebieden, et cetera. Beijnen: “Een van de eerste concrete voorbeelden waarbij een voormalige vuilstortplaats herontwikkeld wordt op basis van de kennis die in SufalNet is opgedaan, is de North Foreshore Landfill in Belfast. Daar wil men 120 hectare deels gaan omzetten in een duurzaam industrieterrein en deels in een natuurgebied of park.”

Good practices

Aan SufalNet hebben 21 organisaties uit twaalf EU-landen deelgenomen. Naast lokale en enkele regionale overheden, waren dat ook wetenschappelijke en technische instituten die zich met afvalproblematiek bezighouden, en enkele afvalverwerkende bedrijven in handen van overheden. “Het project had een looptijd van drie jaar,” vervolgt Beijnen. “Elk half jaar hebben we een seminar en een werkbezoek aan een vuilstortplaats georganiseerd. Tijdens de seminars stonden steeds specifieke onderwerpen op de agenda, die we met elkaar bediscussieerd hebben.” Alles bij elkaar heeft dit geleid tot een verzameling van *good practices*, bijeengebracht in het SufalNet eindrapport. “Het rapport bestaat uit drie modelstrategieën: onderzoek, nazorg en herontwikkeling. Op www.endreportsufalnet.net is het rapport te downloaden, net als een geïntegreerde samenvatting ervan.”

800.000 bezoekers op kennissite

De modelstrategieën zijn de meest tastbare successen van SufalNet. Maar er is meer, aldus Beijnen: “Door SufalNet is de problematiek van oude vuilstortplaatsen op de EU-agenda terechtgekomen. Het maakt nu deel uit van het programma Regions for Economic Change. Dit programma is erop gericht regionale en lokale overheden samen te laten werken, ervaringen uit te wisselen en dit om te zetten in de praktijk. Tot slot wil ik ook het succes van onze website niet onvermeld laten. Hierop hebben we tijdens de duur van het project papers gepubliceerd en over de voortgang gerapporteerd. De site trok ruim 60.000 bezoekers per maand met uitschieters in de laatste maanden van 800.000 hits, veel ook vanuit de VS en Australië.”

En nu? “Nu is het tijd voor concrete actieplannen. Met in totaal vijftien organisaties uit tien landen gaan we de theorie in praktijk brengen met de opvolger van SufalNet: SufalNet4EU. Noord-Brabant vraagt hiervoor subsidie aan bij INTERREG IVC.”

Naam programma

INTERREG III C Programma

Naam project

SUFALNET

Partners in het project

Provincie Noord-Brabant (NL), NV Afvalzorg (NL), Geological Survey of Lower Saxony (DE), Municipal Association for Waste Management West Saxony (DE), City of Emden (DE), Cork County Council (IE), City of Asti (IT), Local Marketing Turin and Piedmont (IT), GES. CO Environment (IT), Consortium for Coordination of Research Activities Concerning Venice Lagoon (IT), Norhtown Technology Park (LT), Marshal Office of the Wielkopolska region (PL), Forest Research Institute (SK), Labein Research Foundation (ES), Belfast City Council (UK), Oldham Metropolitan Borough Council (UK), Province of Verona - Department of Environment - Waste Management Service (IT), Municipal Training and Employment Centre, Marbella Council (ES), T.E.D.K. of Achaia county- Western Greece (GR), West Sweden (SE), Waste Management Services - West Sussex County Council (UK), Energy and Environment Agency of Interior (PT)

EU-bijdrage

€ 788.650

Doelstelling van het project

Het herontwikkelen van voormalige vuilstortplaatsen via het uitwisselen van < curs > best practices < / curs > en het opstellen van modelstrategieën.

Resultaat van het project

Een eindrapport met daarin drie modelstrategieën voor de aanpak van oude vuilstortplaatsen: onderzoek, nazorg en herontwikkeling.

Website

<http://www.sufalnet.net/project>

Grensoverschrijdend netwerk versterkt concurrentiepositie

Nieuwe samenwerkingsmogelijkheden voor autobranche

De situatie in 2004: de West-Europese auto-industrie wordt geconfronteerd met overcapaciteit en een groeiende concurrentie uit Oost-Europa en Azië. Bovendien moeten producten en diensten steeds sneller op de markt worden gebracht en is concurreren op de prijs alleen niet meer van deze tijd. Hoe bedwing je in zo'n markt de concurrentie? Het antwoord: innovatie.

Samen sta je sterker, moet de gedachte van de initiatiefnemers tot AutomotiveNET.eu zijn geweest. Dit INTERREG IIIA-project heeft namelijk als doel de automotivebranche in de Euregio Maas-Rijn nieuwe innovatie-impulsen te geven en wil dit bereiken door intensieve grensoverschrijdende samenwerking tussen toeleveranciers en kennis- en onderzoeksinstellingen te stimuleren. NV Industriebank LIOF, de Limburgse ontwikkelings- en investeringsmaatschappij, is een van de initiatiefnemers. Projectleider en voorzitter van de stuurgroep AutomotiveNET.eu Theo Hommels: "Het project kende twee zwaartepunten: het ontwikkelen van de online Regionale Automotive Atlas en het organiseren van technologieworkshops, met als doel daadwerkelijk innovatieprojecten op touw te zetten."

Online atlas

Willen toeleveranciers en kennis- en onderzoeksinstellingen daadkrachtig innoveren, dan kunnen ze niet zonder elkaar. Een eenduidig, gemakkelijk toegankelijk, grensoverschrijdend overzicht van alle partijen in de automotivebranche was echter niet voor handen. "We hebben daarom op basis van vier bestaande databases van de deelnemende automotiveclusters een duidelijk overzicht gemaakt van de beschikbare competenties in de Euregio Maas-Rijn op het gebied van productenaanbod, technologische kennis en onderzoeks-, ontwikkelings- en technische faciliteiten," zegt Hommels. "Dit heeft geresulteerd in de Automotive Atlas, een online database waarmee bedrijven en instituten elkaar uiterst eenvoudig kunnen vinden."

Concrete projecten

Om daadwerkelijk grensoverschrijdende projecten te ontwikkelen, heeft AutomotiveNET.eu tussen maart 2006 en april 2008 twaalf technologieworkshops georganiseerd. In totaal zijn deze door bijna 600 deelnemers bezocht. Concrete resultaten zijn er ook geboekt. Zo zijn Belgische, Duitse en Nederlandse partners bijvoorbeeld een studie begonnen naar de mogelijkheden van het gebruik van kunststof in tandwielen voor automotivetoepassingen. Een andere internationale projectgroep onderzoekt de invloed van tandwielen op het totale geluid dat een voertuig produceert en bestudeert of tandwielen geluidsarm gemaakt kunnen worden. Bijvoorbeeld door het gebruik van nieuwe materialen, coatings of een aangepast ontwerp.

De aanhouder wint

Zo vlot Hommels over AutomotiveNET.eu vertelt, zo vlot verliep het project aanvankelijk niet. "Het initiëren van marktgedreven, grensoverschrijdende samenwerking tussen het MKB en instituten is erg moeilijk. Men kent elkaar niet en is daardoor zeer terughoudend. Vooral aan de start van een dergelijk project is extra mankracht en geld, dat moeilijk te verwerven is, nodig om de samenwerking te stimuleren." Maar uiteindelijk is AutomotiveNET.eu succesvol afgerond. "We hebben voor het eerst over landsgrenzen heen vier automotiveclusters aan elkaar gekoppeld én grensoverschrijdende automotiveprojecten in de Euregio Maas-Rijn van de grond getild," besluit Hommels. "Nu bedrijven en instellingen elkaar hebben gevonden, zal dat in de toekomst steeds makkelijker en steeds vaker gebeuren, waardoor het concurrentievermogen in de regio alsmaar zal toenemen."

Naam programma

INTERREG III A Programma Euregio Maas Rijn

Naam project

AutomotiveNET.eu

Partners in het project

NV Industriebank LIOF, Flanders DRIVE vzw, Cluster auto-mobilité de Wallonie, Limburgse Economische Raad vzw, Car e.V., Aachen, AGIT mbH, Aachen.

EU-bijdrage

€ 550.265

Doelstelling van het project

Clustervorming in en versterking van de automotivebranche in de Euregio Maas-Rijn.

Resultaat van het project

Het uitvoeren van zeven concrete projecten en het faciliteren van grensoverschrijdende samenwerking tussen MKB en kennis- en onderzoeksinstituten in de Euregio Maas-Rijn.

Website

www.automotivenet.eu

Concurreren op de prijs alleen is niet meer van deze tijd.

Early warning systeem voor varkenspest

Desastreuze ziekte zo vroeg mogelijk op het spoor

Hoe kan de schade als gevolg van een varkenspestuitbraak zo veel mogelijk worden beperkt? Met die vraag hield het project GIQS-Risicobeheersing zich bezig. Dierenarts bij de Gezondheidsdienst voor Dieren en projectleider Peter van der Wolf: “We hebben een systeem ontwikkeld dat in de praktijk in veel gevallen beter werkt dan het huidige.”

De projectgroep GIQS-Risicobeheersing* heeft een *early warning* systeem ontwikkeld voor de signalering van varkenspest. Van der Wolf: “Varkenspest is een desastreuze ziekte voor de hele sector. Hoe eerder je die op het spoor bent, hoe beter je de schade kunt beperken. Ons doel was daarom een nieuw soort systeem te ontwikkelen en om in een mathematisch model te testen of varkenspest daarmee sneller is op te sporen.”

Snel handelen door nieuwe aanpak

Het nieuwe systeem is er gekomen en de test was succesvol. “De werkwijze is gebaseerd op het aantal dode varkens per varkenshouderij dat bij Rendac wordt aangeleverd,” vertelt Van der Wolff. Rendac is een onderneming die dierlijk restmateriaal en kadavers verwerkt. “Heeft een bedrijf met een serieuze varkensziekte te kampen, dan neemt het aantal dode dieren toe. Door dat in de gaten te houden en te signaleren, ben je eventuele problemen snel op het spoor door monsters te nemen en die te testen op de aanwezigheid van varkenspest.”

Ziekte melden

Het huidige systeem om varkenspest op het spoor te komen is afhankelijk van de medewerking van varkenshouders en dierenartsen. Hebben zij een vermoeden van varkenspest, dan moeten zij dit direct melden. De veehouder moet de dierenarts inlichten en deze op zijn beurt moet contact opnemen met de Voedsel en Warenwet Autoriteit. “In theorie werkt dit sneller dan het systeem dat wij hebben ontwikkeld,” aldus Van der Wolf. “Het nadeel is alleen dat je bij klinische meldingen afhankelijk bent van de alertheid van varkenshouders en dierenartsen. Varkenspest is niet eenvoudig vast te stellen. In de praktijk blijkt vaak dat pas nadat er een aantal varkens overleden is, er melding van wordt gemaakt. In die gevallen werkt ons systeem sneller. Idealiter zou een combinatie van beide werkwijzen het beste werken. Ons systeem werkt dan als een vangnet voor die gevallen waarbij de klinische melding te lang op zich laat wachten.”

Contacten over de grens

Tegelijkertijd zijn alle contactpersonen die te maken kunnen hebben met een uitbraak op varkenspest op uitvoeringsniveau geïnventariseerd. “In Duitsland is het redelijk versnipperd, maar heb je toch steeds met dezelfde mensen te maken. In Nederland is alles centraal geregeld, maar wisselen mensen vaak van functie. Dus dat was lastig. Maar de onderlinge contacten zijn sowieso verbeterd.”

Naam programma

INTERREG III A Programma voor EUREGIO, Euregio Rijn-Waal en Euregio Rijn-Maas-Noord.

Naam project

GIQS - Risico beheersing

Partners in het project

GIQS e.V., Universität Bonn, Wageningen University and Research Centre (WRU), Veterinär- und Lebensmittelüberwachungsamt Rhein-Kreis-Neuss, Landwirtschaftskammer NRW, Gezondheidsdienst voor Dieren, Erzeugergemeinschaft Rheinland, Vion/Sovion

EU-bijdrage

€ 498.413

Doelstelling van het project

Het ontwikkelen van een *early warning* systeem voor het vaststellen varkenspest.

Resultaat van het project

Een *early warning* systeem en het in een mathematisch model succesvol testen ervan.

Website

www.giqs.org

Ons systeem werkt als een vangnet.

* GIQS: Grenzüberschreitende Integrierte Qualitätssicherung / Grensoverschrijdende geïntegreerde kwaliteitsverzekering. Taak van deze vereniging is het ondersteunen van partners in de landbouw- en voedingsmiddelenindustrie bij gemeenschappelijke onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. Het werkgebied is met name de Duits-Nederlandse grensregio.

Zorg en aandacht voor de natuurlijke omgeving

Economische ontwikkeling mét behoud van natuurlijke omgeving

Hoe kun je bewoners en lokale ondernemers laten profiteren van hun omgeving, terwijl de schoonheid en de culturele en historische aspecten ervan bewaard blijven? Die vraag stond centraal bij ‘Lifescape - Your Landscape’, een project waaraan veertien partners uit vijf verschillende EU-lidstaten hebben deelgenomen en waarbij regionale ervaringen met het behoud van het landschap zijn uitgewisseld.

Noord-Brabant was de initiatiefnemer tot Lifescape - Your Landscape. Volgens projectleider Rob Maessen waren er voor de provincie drie redenen om het project op te zetten: “Ervaring opdoen met Europese samenwerking, de wens ook een Europese proeftuin te zijn voor duurzame ontwikkeling en behoefte aan inspirerende en concrete voorbeelden.”

“Centraal hierin stond het begrip ‘regional branding’: met lokale betrokkenheid een streep op de kaart zetten en er aanvullend economisch voordeel uit halen. De waardering voor producten uit de eigen regio - streekproducten - speelt daarbij een grote rol.”

Streekrekening

In totaal zijn er twintig concrete projecten uitgevoerd onder de vlag van Lifescape - Your Landscape, waarvan acht in Nederland. De meeste belangstelling, ook vanuit het buitenland, ging uit naar de streekrekening van Het Groene Woud. “Nationaal Landschap Het Groene Woud ligt tussen Eindhoven, Tilburg en Den Bosch. De streekrekening is een spaarrekening waarbij een klein deel van de rente automatisch wordt doorgesluisd naar het Streekfonds. Bij het openen van de rekening in 2006 is berekend dat Het Groene Woud dankzij de toegezegde inleggeden jaarlijks verzekerd is van € 260.000 euro. En dat bedrag groeit inmiddels flink.” Met dit geld kunnen de kernkwaliteiten van het gebied verder versterkt worden: het groene karakter ervan, de kleinschalige openheid en de samenhang tussen heide, bossen, beken en bolle akkers. Ook is er plaats voor ontwikkelingen die het karakter van het gebied behouden of versterken. Helemaal volgens de filosofie van Lifescape - Your Landscape dus.

Naam programma

INTERREG III B Programma Noord West Europa

Naam project

LIFESCAPE - Your Landscape

Partners in het project

Provincie Noord Brabant (NL), Gemeente Boxtel (NL), Innovatieplatform Duurzame Meierij (NL), Alterra (NL), Stichting StuijZand (NL), European Centre for Nature Conservation (NL), Vlaamse Landmaatschappij (BE), Syndicat Mixte du Parc Naturel Régional des Caps et Marais d’Opale (FR), Syndicat Mixte du Parc Naturel Régional de l’Avenois (FR), Syndicat Mixte Espaces Naturels Régionaux (FR), East Sussex County Council (UK), English Nature (UK), Sussex Downs Conservation Board (UK), Orchard Centre (DE)

EU-bijdrage

€ 3.205.006

Doelstelling van het project

Bewoners en ondernemers laten profiteren van economische ontwikkeling met behoud van natuurlijke omgeving.

Resultaat van het project

Er zijn twintig projecten uitgevoerd, waarvan acht in Nederland. De streekrekening draagt bij aan het behoud van een aantrekkelijk landschap in Nationaal Landschap Het Groene Woud.

Website

www.lifescapeyourlandscape.org

Behoeft aan Europese samenwerking.

Leren uit maritieme samenwerkingservaringen

Zuidelijke Noordzeeregio benoemt prioriteiten voor ontwikkeling van deze regio.

Time 2C heeft voor het eerst de inhoudelijk betrokkenen uit de Zuidelijke Noordzeeregio bij elkaar gebracht. Doel van het project was enerzijds leren van elkaars maritieme ervaringen en anderzijds het aanzetten tot concrete acties en projecten. Projectmanager Birgit Dufour: "Onze analyse van de sterke en zwakke kenmerken van de regio is één-op-één overgenomen door het programma INTERREG IVA-2 Zeeën."

Time 2C begon met een analyse van de Zuidelijke Noordzeeregio als geheel. Deelnemende partijen waren de drie Nederlandse Noordzeeprovincies, de Belgische provincies Oost- en West-Vlaanderen, het Franse conseil régional Nord-Pas de Calais en de Britse Essex County Council en Norfolk County Council. Birgit Dufour: "De belangrijkste bevindingen waren de hoge milieukwaliteit van de regio, het dichte transportnetwerk rond de belangrijkste plaatsen en juist een zwak transportsysteem in de perifere gebieden, een belangrijk cultureel en natuurlijk erfgoed, de aanwezigheid van veel midden- en kleinbedrijven en een sterke focus op toerisme. De belangrijkste bedreigingen die uit de analyse naar voren kwamen zijn de achteruitgang van het milieu, de gevoeligheid voor klimaatveranderingen, en de achteruitgang van landbouw, visserij en traditionele industrie in de perifere gebieden. Het 2 Zeeën-programma heeft onze SWOT-analyse één-op-één overgenomen. Ook zijn we nauw betrokken geweest bij het Groenboek Europees Maritiem Beleid. De betreffende EC-taskforce heeft onze conferentie bezocht en wij hebben input kunnen leveren voor de Nederlandse consultatie over het groenboek. Daarmee hebben we dus rechtstreeks Europees beleid beïnvloed!"

Naam programma

INTERACT

Naam project

TIME2C

Partners in het project

De provincies Zeeland, Zuid-Holland, Noord-Holland (NL), West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen (BL), Nord-pas-de-Calais (FR), Essex County Council en Norfolk County Council (UK)

EU-bijdrage

€ 325.000

Doelstelling van het project

Leren van elkaars maritieme ervaringen en het voorbereiden van concrete acties en projecten door ondermeer een SWOT-analyse

Resultaat van het project

Een e-center voor het uitwisselen van ervaringen en het opzetten van toekomstige projecten, een meertalige website over grensoverschrijdende maritieme samenwerking, met een handleiding die ook in andere Europese regio's gebruikt kan worden. Nieuwsbrieven, folders, brochures en persberichten over grensoverschrijdende maritieme samenwerking. Een Europees seminar en masterclasses voor vertegenwoordigers van de regionale autoriteiten, met hieraan gekoppeld een publiciteitscampagne.

Website

www.time2c.org

We hebben rechtstreeks Europees beleid beïnvloed.

Bijlagen

Budget structuurfondsprogramma's 2000-2006

Programma's	Totale budget	EU-bijdrage	Totaal publieke bijdrage	Totaal private bijdrage
Doelstelling 1				
Programma Flevoland	491.551	131.928	284.569	75.054
Doelstelling 2				
Programma Noord	1.674.735	341.580	547.515	785.640
Programma Oost	417.609	147.960	218.820	50.829
Programma Zuid	403.805	146.270	186.729	70.806
Programma Steden	616.098	208.170	355.928	52.000
Doelstelling 3				
Programma ESF	3.035.947	1.532.151	1.196.463	307.333
FIOV				
Programma FIOV	113.046	33.500	36.258	43.288
URBAN				
Amsterdam	31.285	9.075	18.690	3.520
Rotterdam	23.963	9.075	14.888	0
Heerlen	32.610	12.100	20.510	0
LEADER+				
LEADER Noord	71.718	25.503	25.773	20.442
LEADER Oost	46.667	18.911	14.514	13.242
LEADER Zuid	46.489	18.819	14.542	13.128
LEADER West	37.409	18.555	10.624	8.230
EQUAL				
Programma EQUAL	316.443	158.221	141.390	16.832

Programma's Interreg III	Totale budget	EU-bijdrage	Nationale bijdrage	Totaal private bijdrage
Programma III A Eems Dollard Regio	86.753	35.449	45.688	5.616
Programma III A Gemeenschappelijk programma Euregio Rijn-Waal, Euregio Rijn-Maas Noord	224.108	94.383	121.301	8.424
Programma III A Euregio Maas Rijn	107.762	53.881	47.804	6.077
Programma IIIA Vlaanderen Nederland	164.258	79.784	63.761	20.740
Programma III B Noordzee	278.428	129.222	149.206	0
Programma IIIB Noord-west Europa	655.790	329.679	326.111	0
Programma III C Westzone	159.324	95.010	61.333	2.981

Bedragen x 1000 Euro

Meer informatie over structuurfondsprogramma's en projecten

De meeste programma's die in deze publicatie worden genoemd hebben een vervolg gekregen in de periode 2007–2013. Als zelfstandig programma, of als onderdeel van een breder nieuw programma. Zo is Flevoland nu een integraal onderdeel van het nieuwe programma Kansen voor West en is er één grensoverschrijdend programma Duitsland-Nederland. Ook is er een nieuw grensoverschrijdend programma bijgekomen, het programma 2 Zeeën. De communautaire initiatieven FIOV en LEADER+ hebben een vervolg gekregen in respectievelijk het Europees Visserijfonds en de Platteland-ontwikkelingsprogramma's. Het programma URBAN II en het programma Stedelijke Gebieden Nederland zijn opgenomen in de regionale EFRO-programma's. Meer informatie over de structuurfondsprogramma's en de projecten die binnen deze programma's worden uitgevoerd vindt u op de websites van deze programma's.

Europese projecten in Nederland

De Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in Nederland
www.europaomdehoek.nl

Programma Europees Sociaal Fonds

Agentschap Ministerie van Sociale Zaken en werkgelegenheid
www.agentschapszw.nl

Regionale EFRO programma's

Programma Noord-Nederland
www.snn.eu

Programma Oost-Nederland
www.go-oostnederland.eu

Programma Zuid-Nederland
www.op-zuid.nl

Programma West-Nederland
www.kansenvoorwest.nl

INTERREG IV A Programma's

Programma Deutschland-Nederland
www.deutschland-nederland.eu

Programma Euregio Maas-Rijn
www.interregemr.eu

Programma Vlaanderen-Nederland
www.grensregio.eu

Programma 2 Zeeën
www.interreg4a-2mers.eu

INTERREG IV B en C programma's

Ministerie VROM
www.vrom.nl/interreg

Programma Noordwest Europa
<http://www.nweurope.eu/> en www.senternovem.nl/interreg

Programma Noordzee
<http://www.northsearegion.eu/> en <http://www.senternovem.nl>

Programma Interregionale Samenwerking
<http://www.interreg4c.eu>

Programma URBACT
www.urbact.com

Europees Visserijfonds en Plattelandontwikkelingsprogramma's

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
www.minlnv.nl

Structuurfondsprogramma's in Nederland

Ministerie van Economische Zaken
www.structuurfondsen.ez.nl

Europa en regionaal beleid

Europese Commissie, Directoraat Generaal Regionaal beleid
www.europa.eu/regional_policy

Overzicht van Europese programma's en fondsen in 2000-2006

Programma's

Doelstelling 1 programma's: richten zich op de ontwikkeling en structurele aanpassing van een regio met ontwikkelingsachterstand. In Nederland is Flevoland het enige doelstelling 1 gebied.

Doelstelling 2 programma's: richten zich op economische en sociale omschakeling van in structurele moeilijkheden verkerende regio's. In Nederland zijn Noord-, Oost- en Zuid-Nederland als doelstelling 2 gebieden aangewezen. Verder voeren negen steden in Nederland binnen doelstelling 2 het programma Stedelijke Gebieden Nederland uit. Dit zijn Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven, Maastricht, Arnhem, Nijmegen en Enschede.

Doelstelling 3 programma: ondersteunt reïntegratietrajecten voor werklozen en scholing van werkenden. Deze doelstelling geldt voor heel Nederland.

Communautaire initiatieven: programma's gericht op het vinden van gezamenlijke oplossingen voor problemen die zich overal in Europa voordoen. Er zijn vier communautaire initiatieven; NTERREG, LEADER+, URBAN en EQUAL.

INTERREG: Het doel van INTERREG is er voor te zorgen dat nationale grenzen geen barrières vormen voor harmonieuze ontwikkelingen en integratie tussen de Europese regio's:

- INTERREG A: gericht op grensoverschrijdende samenwerking langs de landsgrenzen op sociaal-economisch gebied.
- INTERREG B Noordwest Europa (NWE) richt zich op transnationale samenwerking binnen grotere Europese regio's, op het gebied van de hoogwaterproblematiek, transport, versterking van ecologische infrastructuur en cultureel erfgoed.
- INTERREG B Noordzee programma richt zich op transnationale samenwerking, onder meer op verschillende aspecten van de waterproblematiek, ruimtelijke aspecten van transport, de relatie stad-platteland en maritieme onderwerpen.
- INTERREG C Westzone programma richt zich op interregionale samenwerking tussen de regio's in Europa.
- INTERACT biedt INTERREG programma's in de EU ondersteuning bij beheer en uitvoering.
- ESPON is een onderzoeksprogramma van de EU-27 landen op het gebied van de territoriale ontwikkeling van de EU. Doel is het creëren van een concreet ruimtelijk referentiekader voor EU sectorbeleid en investeringen.

URBAN: URBAN is een programma voor het bestrijden van ernstige maatschappelijke problemen in stedelijke gebieden. Vanuit Nederland participeren Amsterdam, Rotterdam en Heerlen.

URBACT: Het programma biedt de URBAN I (1994-1999) en URBAN II (2000-2006) steden, de lidstaten en de Europese Commissie de mogelijkheid om ervaring uit te wisselen en samen te werken en ondersteunt thematische stedelijke netwerken.

EQUAL: Het programma EQUAL heeft als doel het op innovatieve manieren bestrijden van ongelijkheid en discriminatie op de arbeidsmarkt met behulp van transnationale partnerschappen.

LEADER+: LEADER + is gericht op innovatieve plattelandontwikkeling. Leader staat voor Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale

FIOV: FIOV is gericht op de herstructurering van de visserijsector.

Fondsen

Voor het bereiken van de doelstellingen kan geput worden uit vier fondsen:

EFRO: Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Dit fonds ondersteunt de duurzame regionale economische ontwikkeling, het concurrentievermogen en de werkgelegenheid. Het wordt ingezet voor doelstelling 1 en 2 gebieden, INTERREG, URBAN en innovatieve acties.

ESF: Europees Sociaal Fonds. Dit fonds ondersteunt de ontwikkeling van menselijke hulpbronnen en werkgelegenheid. Dit fonds wordt ingezet voor doelstelling 1 en 3 en Equal. Verder is in de ESF-subsidieregeling vastgelegd dat 20% van het totaal van de budgetten zal worden aangewend ten behoeve van activiteiten die ten gunste komen van deelnemers die woonachtig dan wel werkzaam zijn in doelstelling 2 gebieden.

EOGFL-O: De afdeling Oriëntatie van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw. Dit fonds ondersteunt de herstructurering van landbouwgebieden en wordt ingezet voor doelstelling 1 en LEADER+.

FIOV: Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij. Dit programma ondersteunt de herstructurering van de visserij en de visteelt. Het wordt ingezet voor doelstelling 1 gebieden en waar nodig ook in andere regio's.

Dit is een publicatie van:

Ministerie van Economische Zaken
Bezuidenhoutseweg 20 | Postbus 20101 | 2500 EC Den Haag
T 0800-8051, vanuit het buitenland: T +31 70 3798911
www.ez.nl

November 2009 | Publicatienummer: 09OI51